

รายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับกลุ่มจังหวัด
(8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน)
ประจำปี 2561

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 เชียงใหม่
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

รายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับกลุ่มจังหวัด

(8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน)

ประจำปี 2561

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 เชียงใหม่

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จัดทำโดย

กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์

คำนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม นวัตกรรมและเทคโนโลยี ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนทั้งในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และอาจนำไปสู่ปัญหาด้านสังคมซึ่งมีความแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ ข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมจึงมีความสำคัญในการสะท้อนข้อมูลทางสังคมของพื้นที่และสร้างความตระหนักถึงปัญหาทางสังคม ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ในการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ รับผิดชอบในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน (จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย แพร่ น่านและพะเยา) ได้ดำเนินการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับกลุ่มจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ในภาพรวมเชิงประเด็น เชิงกลุ่มเป้าหมาย เชิงพื้นที่ รวมถึงสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศด้านสถานการณ์ทางสังคม เพื่อให้ท้องถิ่น จังหวัด และผู้สนใจได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการเก็บข้อมูลเชิงสังคม และสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้อ้างอิงในการดำเนินการได้

ในโอกาสนี้ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 ขอขอบคุณสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่ (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมการปกครอง ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญของข้อมูลสถานการณ์สังคม และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือในโอกาสต่อไป

กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10

กันยายน 2561

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
บทสรุปผู้บริหาร	ช
ส่วนที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมา	1
วิธีการดำเนินงาน	2
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	2
ส่วนที่ 2 ข้อมูลบริบทของกลุ่มจังหวัด	
ข้อมูลพื้นที่และการปกครอง	3
ข้อมูลประชากร	4
ข้อมูลด้านการศึกษา	6
ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ	9
ข้อมูลด้านสุขภาพ	13
ข้อมูลด้านอัตลักษณ์และนันทนาการ	16
ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	16
ข้อมูลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	18
ส่วนที่ 3 ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย	
สถานการณ์ผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map)	21
สถานการณ์สังคมเชิงกลุ่มเป้าหมาย	28
- สถานการณ์เด็กและเยาวชน	
- สถานการณ์วัยแรงงาน	
- สถานการณ์ผู้สูงอายุ	
- สถานการณ์คนพิการ	
- สถานการณ์คนยากจน	
- สถานการณ์ครอบครัว	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- สถานการณ์ราชภฏรบนพื้นที่สูง	
สถานการณ์สังคมเชิงประเด็น	39
ส่วนที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
ประเด็นปัญหาสังคมที่สำคัญ	41
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ทิศทางการพัฒนาภาคเหนือ	
ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1	
ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2	
Infographics สถานการณ์ทางสังคมกลุ่มจังหวัด	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงการปกครองท้องที่และท้องถิ่น ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ปี 2560	4
2.2	แสดงปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร จำแนกตามจังหวัด ปี 2558-2559 (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน)	9
2.3	แสดงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รายจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2549-2560	11
2.4	แสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน รายจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2556-2560	11
2.5	สัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ปี 2554-2557	14
2.6	แสดงจำนวนคดีแยกตามประเภทคดี	18
3.1	แสดงสภาพปัญหาของผู้ประสบปัญหาทางสังคม 3 อันดับแรก รายจังหวัด	27
3.2	แสดงความต้องการของผู้ประสบปัญหาทางสังคม รายจังหวัด	28
3.3	แสดงข้อมูลโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ปี พ.ศ. 2560-2561	29
3.4	แสดงจำนวนและอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีต่อประชากรแสนคน รายจังหวัด พ.ศ.2556-2560	30
3.5	แสดงร้อยละของครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง ปี พ.ศ.2555-2559	37
3.6	แสดงจำนวนราษฎรบนพื้นที่สูง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์	39
3.7	แสดงอัตราการฆ่าตัวตายต่อประชากรแสนคน 10 อันดับของประเทศ	40

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2.1	แสดงจำนวนประชากรรวมในพื้นที่ (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560	5
2.2	แสดงจำนวนประชากรในพื้นที่เขตตรวจราชการที่ 15 ปี 2560	5
2.3	แสดงจำนวนประชากรในพื้นที่เขตตรวจราชการที่ 16 ปี 2560	6
2.4	แสดงจำนวนครัวเรือน ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ปี 2560	6
2.5	แสดงนักเรียนนักศึกษา ชาย หญิง ทุกระดับชั้น (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560	7
2.6	ระดับการศึกษาของนักเรียนนักศึกษา ทุกระดับชั้น (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560	7
2.7	แสดงจำนวน สถานศึกษา (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560	8
2.8	แสดงหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ปี 2560 (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน)	12
2.9	แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวม GPP รายจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2559	13
2.10	แสดงจำนวนสถานพยาบาล พ.ศ.2560	13
2.11	แสดงอัตราการเกิด จำแนกตามเพศ รายจังหวัด พ.ศ.2558-2560	15
2.12	แสดงอัตราการตาย จำแนกตามเพศ รายจังหวัด พ.ศ.2558-2560	15
2.13	แสดงจำนวนปริมาณขยะมูลฝอยชุมชน รายจังหวัด พ.ศ.2560	17
2.14	แสดงสถิติการรับแจ้งและจับกุม กลุ่มคดีอาชญากรรม รายจังหวัด ปี พ.ศ.2555-2559	19
2.15	แสดงจำนวนคดีอาชญากรรม รายจังหวัด ปี พ.ศ.2555-2559	20
3.1	แสดงจำนวนผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ เปรียบเทียบกับจำนวนผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map) แยกรายจังหวัด	23
3.2	แสดงสัดส่วนผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map)แยกประเภท รายจังหวัด	24
3.3	แสดงจำนวนเยาวชน (Social Map) แยกประเภท รายจังหวัด	24
3.4	แสดงจำนวนกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มผู้มีรายได้น้อยเป็นคนพิการ (Social Map)	25
3.5	แสดงจำนวนผู้สูงอายุ (Social Map)แยกประเภท รายจังหวัด	25

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

แผนภาพที่		หน้า
3.6	แสดงกลุ่มเป้าหมายคนพิการ และกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ (Social Map)	26
3.7	แสดงสถานภาพครอบครัวของผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map)	26
3.8	แสดงความต้องการของผู้ประสบปัญหาทางสังคม 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน	28
3.9	แสดงสัดส่วนเด็กและเยาวชน แยกตามเพศ ปี 2560	29
3.10	แสดงสัดส่วนวัยแรงงาน แยกตามเพศ ปี 2560	30
3.11	แสดงกำลังแรงงาน แยกประเภท และเพศ (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560	31
3.12	แสดง ผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน แยกประเภท และเพศ (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560	31
3.13	จำนวนผู้ประกันตน ในระบบประกันสังคม จำแนกรายจังหวัด ข้อมูล ณ พฤษภาคม 2561	32
3.14	แสดงจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือ รายจังหวัด พ.ศ. 2552-2560	33
3.15	แสดงสัดส่วนผู้สูงอายุ แยกตามเพศ ปี 2560	33
3.16	แสดงจำนวนผู้สูงอายุจำแนกตามสถานภาพการทำงาน	34
3.17	แสดงจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเงินตามกองทุนผู้สูงอายุ จำแนกตามจังหวัด ปีงบประมาณ 2558 - 2560	35
3.18	แสดงข้อมูลคนพิการที่มีบัตรประจำตัวประชาชน จำแนกรายจังหวัด และเพศ	36
3.19	แสดงสัดส่วนคนจนและจำนวนคนจน (วัดจากรายจ่ายเพื่ออุปโภค) รายจังหวัด ปี พ.ศ.2556-2559	36
3.20	แสดงสถิติการจดทะเบียนสมรส หย่า รายจังหวัด ปี พ.ศ.2560	38
3.21	แสดงสถิติการรับรองบุตร การรับรองบุตรบุญธรรมและการเลิกรับรองบุตรบุญธรรมรายจังหวัด ปี พ.ศ.2560	38

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับกลุ่มจังหวัดประจำปี 2561 จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมในระดับกลุ่มจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน พะเยา เชียงราย แพร่ น่าน) เพื่อให้ผู้สนใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบการจะกำหนดพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด แผนปฏิบัติการการพัฒนาสังคมจังหวัด แผนงานและโครงการอื่นๆ ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการจัดบริการทางสังคมและการแก้ไขปัญหาสังคมของท้องถิ่น จังหวัด กระทรวงฯ ได้ถูกต้องตรงตามความต้องการและสภาพปัญหาสังคมของแต่ละพื้นที่ รายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับกลุ่มจังหวัดฉบับนี้ ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ หลักการและเหตุผล การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่างๆ กรอบหรือกระบวนการการจัดเก็บข้อมูลผลสรุปที่สำคัญ แนวทางการดำเนินการต่อไปในอนาคต บทที่ 2 ข้อมูลบริบทกลุ่มจังหวัด ซึ่งรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน บทที่ 3 ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ระดับกลุ่มจังหวัด โดยใช้ข้อมูลจากการจัดเก็บผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map) รวมถึงข้อมูลที่รวบรวมจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง บทที่ 4 สรุปผลการดำเนินงาน การคาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์ในอนาคต และข้อเสนอแนะ โดยมีประเด็นทางสังคมที่สำคัญ ดังนี้

ข้อมูลสถานการณ์ทั่วไป

ด้านครัวเรือนและประชากร จำนวนประชากรทั้งหมด 5,870,507 คน เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.09) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 48.91) มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,415,096 ครัวเรือน สำหรับเขตการปกครอง ส่วนท้องที่ แบ่งเป็น 103 อำเภอ 769 ตำบล 8,028 หมู่บ้าน และส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 8 แห่ง เทศบาลนคร 3 แห่ง เทศบาลเมือง 13 แห่ง เทศบาลตำบล 347 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 45 แห่ง

ด้านการศึกษา จำนวนนักเรียน/นักศึกษาทุกระดับชั้น 1,016,655 คน เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 50.40) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 49.60) ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษา จำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 3,847 แห่ง ส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3,084 แห่ง ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรในปี 2559 มีแนวโน้มสูงขึ้นกว่าในปี 2558

ด้านเศรษฐกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนทั้งหมด 145,933.89 บาท จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนมากที่สุด คือ จังหวัดลำพูน จำนวน 24,467.87 บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนทั้งหมด 115,654.44 บาท จังหวัดที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนมากที่สุด คือ จังหวัด ลำพูน จำนวน 20,055.75 บาท หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนทั้งหมด 1,204,938.67 บาท ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินจากการกู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน จำนวน 499,435.94 บาท จำนวน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Products : GPP) ปี 2559 566,126 บาทต่อหัวต่อปี จังหวัดที่มี GPP มากที่สุด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 222,434 บาทต่อหัวต่อปี

ด้านแรงงาน ผู้มีงานทำจำนวน 3.1 ล้านคน เป็นเพศชาย (1.68 ล้านคน) มากกว่าเพศหญิง (1.42 ล้านคน) ส่วนจำนวนของผู้ไม่มีงานทำ 3 หมื่นคน เป็นเพศหญิง (1 หมื่นคน) น้อยกว่า เพศชาย (2 หมื่นคน) จำนวนผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 1.49 ล้านคน ส่วนใหญ่เป็นเด็กหรือผู้สูงอายุ จำนวน 0.45 ล้านคน ส่วนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงาน 138,697 คน จังหวัดเชียงใหม่มีคนต่างด้าวมากที่สุด จำนวน 93,718 คน

ด้านสุขภาพ ปี 2560 มีจำนวนสถานพยาบาล 683 แห่ง เป็นสถานพยาบาลของรัฐจำนวน 673 แห่ง สถานพยาบาลของเอกชน 10 แห่ง อัตราการเกิดของประชากร 52,831 คน เป็นเพศชาย (27,335 คน) มากกว่าเพศหญิง (25,476 คน) จำนวนอัตราการเสียชีวิตของประชากร 48,244 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (28,043 คน) มากกว่าเพศหญิง (20,201 คน) สัดส่วนแพทย์ต่อประชากร มีแนวโน้มลดลง จังหวัดเชียงใหม่มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรน้อยที่สุด

ด้านอัตลักษณ์และนันทนาการ กลุ่มวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น จำนวน 1,094 กลุ่ม จำแนกเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน จำนวน 2,355 ศาสนสถาน จำนวน 3,964 แห่ง ผู้นำศาสนา จำนวน 15,742 คน ส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์

ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน จำนวน 5,414.41 ตันต่อวัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง จำนวน 2,731.32 ตันต่อวัน กำจัดไม่ถูกต้อง 1,736.09 ตันต่อวัน และนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ 947.01 ตันต่อวัน ปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาหมอกควัน อุทกภัยภัยแล้ง ไฟไหม้ป่า และแผ่นดินไหว

ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปี 2559 จำนวนคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาล จำนวน 76,637 คดี พิจารณาคดีเสร็จไปแล้ว 48,784 คดี คงค้าง 27,953 คดี กลุ่มคดีอาชญากรรม มีการรับแจ้ง 2,117 ราย จับกุมได้มากที่สุด 799 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.74 ของการรับแจ้ง จำนวนคดีอาชญากรรมคดีทั้งหมด 8,124 คดี จังหวัดที่มีคดีค้ายาเสพติดมากที่สุด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2,173 คดี (ร้อยละ 26.75)

ข้อมูลสถานการณ์ทางสังคม

ผลการจัดเก็บข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม Social Map พบว่า มีจำนวนผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐทั้งหมด 1,500,986 คน สำหรับการเก็บข้อมูล Social Map พบว่า มีจำนวนผู้ประสบปัญหาทางสังคมทั้งหมด 182,168 คน แบ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือน 89,347 คน สมาชิกในครัวเรือน 92,821 คน สภาพปัญหาของผู้ประสบปัญหาสังคม 3 อันดับแรก ได้แก่ ประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ ยากจน มีหนี้สินและไม่มีออม และเจ็บป่วยเรื้อรังตามลำดับ และส่วนใหญ่มีความต้องการ 3 อันดับแรก ได้แก่ เงินสงเคราะห์ เงินทุนประกอบอาชีพ

จำนวน และทุนการศึกษา ตามลำดับ โดยมีสถานการณ์กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ที่รวบรวมจากการจัดเก็บข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

สถานการณ์เด็กและเยาวชน ปี 2561 มีจำนวนผู้ลงทะเบียนเด็กแรกเกิด 16,682 คน ส่วนใหญ่เป็นแม่ว่างงาน จำนวน 8,022 คน อัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี มีจำนวน 35 คน จังหวัดที่เสียชีวิตมากที่สุด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน (อัตรา 4 คนต่อประชากรแสนคน) เยาวชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนส่วนใหญ่ประสบปัญหามีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีจำนวน 564,579 คน

สถานการณ์วัยแรงงาน อายุตั้งแต่ 25-59 ปี) จำนวนประชากรวัยแรงงาน 1,965,850 คน เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.32) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 48.68) เป็นผู้ที่มีรายได้น้อยจำนวน 564,579 คน และเป็นทั้งผู้มีรายได้น้อยและเป็นคนพิการ จำนวน 35,359 คน

สถานการณ์ผู้สูงอายุ จำนวนผู้สูงอายุ 1,042,638 คน เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.87) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 46.13) ผู้สูงอายุประสบปัญหาสังคมที่สำคัญ ได้แก่ มีรายได้น้อย จำนวน 353,874 คน เป็นคนพิการ จำนวน 2,969 คน มีรายได้น้อยและพิการ จำนวน 50,706 คน จำนวนผู้สูงอายุที่มีงานทำงาน 449,462 คน ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเงินจากกองทุนผู้สูงอายุ 1,063 คน จังหวัดที่ผู้สูงอายุได้รับเงินจากกองทุนผู้สูงอายุมากที่สุด คือ จังหวัดแพร่ จำนวน 238 คน

สถานการณ์คนพิการ จำนวนคนพิการที่มีบัตรประจำตัวประชาชน 205,955 คน เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 47.38) น้อยกว่าเพศชาย (ร้อยละ 52.62) สำหรับการสำรวจและเก็บข้อมูลผู้ประสบปัญหาสังคม Social Map พบว่า มีคนพิการ จำนวน 4,996 คน

สถานการณ์ครอบครัว จำนวนครัวเรือน 2,415,096 ครัวเรือน สถานภาพครัวเรือน 105,679 ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว จำนวน 60,827 ครัวเรือน จำนวนครอบครัวที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง ในปี 2559 มีแนวโน้มลดลง และจังหวัดที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองมากที่สุด คือ จังหวัดพะเยา (ร้อยละ 94.53) ส่วนสถิติการจดทะเบียนสมรส หย่า รับรองบุตร การรับรองเป็นบุตรบุญธรรม ในปี 2560 จังหวัดเชียงใหม่ มีสถิติการสมรส การหย่า การรับรองบุตร การรับรองบุตรบุญธรรม และการเลิกรับรองบุตรบุญธรรมสูงที่สุด

สถานการณ์ราษฎรบนพื้นที่สูง ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน มีจำนวน 10 เผ่าได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง มูเซอ อาข่า ลัวะ เมี่ยน ถิ่น ลีซอ ขมุ และมลาบรี โดยกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมีจำนวนมากที่สุด ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ราษฎรบนพื้นที่สูงประสบปัญหาของการเขตที่ดิน ป่าไม้ และพื้นที่ทำกิน รวมทั้งการไม่มีสถานะบุคคล ซึ่งส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตและสิทธิตามกฎหมาย

สถานการณ์สังคมอื่น ๆ ได้แก่ การฆ่าตัวตาย จังหวัดในภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่ มีอัตราการฆ่าตัวตายต่อประชากรแสนคน อยู่ใน 10 อันดับแรกของประเทศ

ประเด็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาความยากจนและการฆ่าตัวตาย

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ ควรที่การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ตรวจสอบสิทธิ และคืนสิทธิให้แก่ผู้เข้าไม่ถึง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะเจ้าภาพด้านสังคม ควรสร้างระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม ในระยะสั้นในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ ระยะกลาง ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการกำหนดดัชนีชี้วัดสังคมและพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม รวมทั้งวางแผนการพัฒนาสังคมร่วมกัน และระยะยาว การแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมติดตามผลการพัฒนาสังคมและสร้างความยั่งยืนในการพัฒนา

ส่วนที่ 1 บทนำ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

สถานการณ์ทางสังคมของประเทศไทย ได้รับผลจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากร สภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และยังสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้แก่ประชาชนที่มีฐานะยากจน และเข้าไม่ถึงสิทธิและสวัสดิการ การจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมจึงมีความจำเป็น ในการสะท้อนข้อมูลทางสังคม ประเด็นปัญหาสังคมที่สำคัญที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการแก้ไข โดยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่าง ๆ มาวิเคราะห์สถานการณ์ แนวโน้ม และผลกระทบ

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 – 12 (สสว.) เป็นส่วนราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค โดยมีอำนาจหน้าที่ คือ ข้อ 1) พัฒนางานด้านวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้สอดคล้องกับพื้นที่และเป้าหมาย ข้อ 2) ส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการองค์ความรู้ข้อมูลสารสนเทศให้คำปรึกษาแนะนำแก่หน่วยงานบริการกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ให้บริการ ในความรับผิดชอบของกระทรวง รวมทั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรภาคเอกชนและประชาชน ข้อ 3) ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพแวดล้อม เพื่อคาดการณ์แนวโน้มของสถานการณ์ทางสังคมและผลกระทบ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาสังคมและการจัดยุทธศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัด ข้อ 4) สนับสนุนการนิเทศงาน ติดตามประเมินผล การดำเนินงานเชิงวิชาการตามนโยบายและภารกิจของกระทรวงในพื้นที่กลุ่มจังหวัด

ทั้งนี้ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รับผิดชอบในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน (จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา น่านและพะเยา) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพแวดล้อม เพื่อคาดการณ์แนวโน้มของสถานการณ์ทางสังคม และผลกระทบ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาสังคมในพื้นที่กลุ่มจังหวัด จึงได้นำเสนอรายงานสถานการณ์ทางสังคมปี 2561 ระดับกลุ่มจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ประกอบไปด้วย ข้อมูลบริบทของกลุ่มจังหวัด ข้อมูลสถานการณ์ทางสังคม การวิเคราะห์สถานการณ์ เปรียบเทียบ คาดการณ์ แนวโน้ม ในระดับกลุ่มจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมและคาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดที่มีความเชื่อมโยงกับจังหวัดและภาค เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนการบูรณาการโครงการด้านสังคมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดที่มีความเชื่อมโยงกับจังหวัดและภาค และได้เห็นถึงสถานการณ์ทางสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในระดับกลุ่มจังหวัด และมีส่วนร่วมในการเข้าใจ และแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบมีการบูรณาการที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 วิธีการดำเนินงาน

กิจกรรมการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมกลุ่มจังหวัด มีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ประชุมกำหนดกรอบการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคม ประจำปี 2561 และแต่งตั้งคณะทำงานรายงานสถานการณ์ทางสังคม
- 2) รวบรวมข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3) จัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคม เพื่อสนับสนุนการตรวจราชการ
- 4) จัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคม เพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนบูรณาการด้านสังคมกลุ่มจังหวัดที่เชื่อมโยงกับจังหวัดและภาค
- 5) ประชุมเพื่อทบทวนการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคม ปรับปรุงแก้ไข และถอดบทเรียน
- 6) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้หน่วยงานด้านสังคมนำไปใช้ประโยชน์

1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) หน่วยงานและองค์กรภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่ ได้มีข้อมูลรายงานสถานการณ์และคาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์ทางสังคมเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานและวางแผนกำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน
- 2) เกิดการขับเคลื่อนการบูรณางานโครงการด้านสังคมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดที่เชื่อมโยงกับจังหวัดและภาคของหน่วยงานในสังคมกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 2
ข้อมูลบริบท ของกลุ่มจังหวัด
(8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน)

บทที่ 2

ข้อมูลบริบทกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน

2.1 ข้อมูลพื้นที่และการปกครอง

ภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย แพร่ น่าน และพะเยา มีพื้นที่ทั้งหมด 85,872 ตารางกิโลเมตรคิดเป็น ร้อยละ 16.73 ของพื้นที่ทั่วประเทศ 513,140 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจกลุ่มอนุภูมิภาคน้ำโขงและกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทางทิศตะวันออกและทิศเหนือ มีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน ทางทิศตะวันตก ติดต่อกับสหภาพเมียนมาร์ ลักษณะภูมิประเทศ เป็นภูเขาสูง สลับกับที่ราบ และเป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำปิง วัง ยม และแม่น้ำน่าน มีแม่น้ำสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำโขง แม่น้ำกก แม่น้ำอิงภูมิอากาศ แบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว

ส่วนในด้านการปกครอง แบ่งออกเป็นการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย 103 อำเภอ 768 ตำบล 8,191 หมู่บ้าน และการปกครองท้องถิ่น เมืองการบริหารส่วนจังหวัด 8 แห่ง เทศบาลนคร 3 แห่ง เทศบาลเมือง 13 แห่ง เทศบาลตำบล 347 แห่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบล 451 แห่ง

ตารางที่ 2.1 แสดงการปกครองท้องถิ่นและท้องถิ่น ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ปี 2560

จังหวัด	การปกครองท้องถิ่น			การปกครองท้องถิ่น				
	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด	เทศบาล นคร	เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	องค์การบริหาร ส่วนตำบล
เชียงใหม่	25	204	2,066	1	1	4	116	89
แม่ฮ่องสอน	7	45	415	1		1	6	42
ลำพูน	8	51	578	1		1	39	17
ลำปาง	13	100	970	1	1	3	38	60
เชียงราย	18	123	1,755	1	1		72	70
พะเยา	9	68	806	1		2	33	36
แพร่	8	78	708	1		1	25	57
น่าน	15	99	893	1		1	18	80
รวม	103	768	8,191	8	3	13	347	451

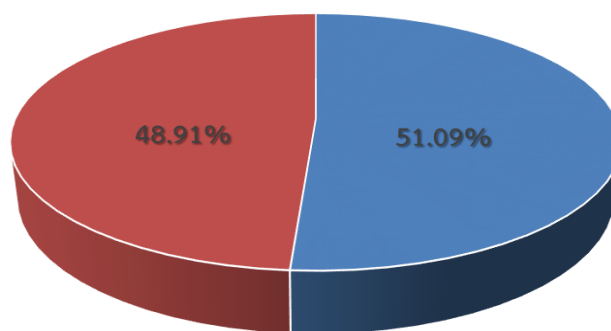
ที่มา : ข้อมูลระบบสถิติการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2560

2.2 ข้อมูลประชากร

ภาคเหนือตอนบน ในปี 2560 มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,415,096 ครัวเรือน และมีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 5,870,507 คน จำแนกเป็น เพศหญิง จำนวน 2,999,409 คน คิดเป็นร้อยละ 51.09 เพศชาย จำนวน 2,871,101 คน คิดเป็นร้อยละ 48.91 แบ่งออกเป็น 2 เขตตรวจราชการ ประกอบด้วย (1) เขตตรวจราชการที่ 15 ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง และ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 3,178,393 คน จำแนกเป็นเพศหญิง จำนวน 1,627,086 คนคิดเป็นร้อยละ 51.19 เพศชาย จำนวน 1,551,307 คน คิดเป็นร้อยละ 48.81 (2) เขตตรวจราชการ ที่ 16 ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน และจังหวัดพะเยา มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 2,692,117 คน จำแนกเป็น เพศหญิง จำนวน 1,372,323 คน คิดเป็นร้อยละ 50.98 เพศชาย จำนวน 1,319,794 คน คิดเป็นร้อยละ 49.02 ดังแผนภาพที่ 2.1-2.4

แผนภาพที่ 2.1 แสดงจำนวนประชากรรวมในพื้นที่ (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560

ประชากรรวม หญิง - ชาย ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน

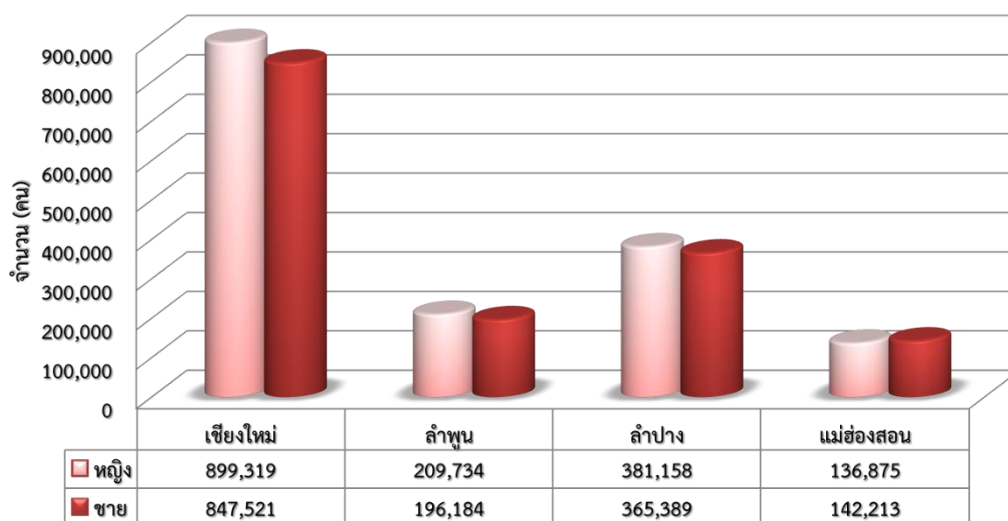

■ หญิง ■ ชาย

ที่มา : ข้อมูลระบบสถิติการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2560

แผนภาพที่ 2.2 แสดงจำนวนประชากรในพื้นที่เขตตรวจราชการที่ 15 ปี 2560

ประชากร หญิง - ชาย เขตตรวจราชการที่ 15

ที่มา : ข้อมูลระบบสถิติการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2560

แผนภาพที่ 2.3 แสดงจำนวนประชากรในพื้นที่เขตตรวจราชการที่ 16 ปี 2560

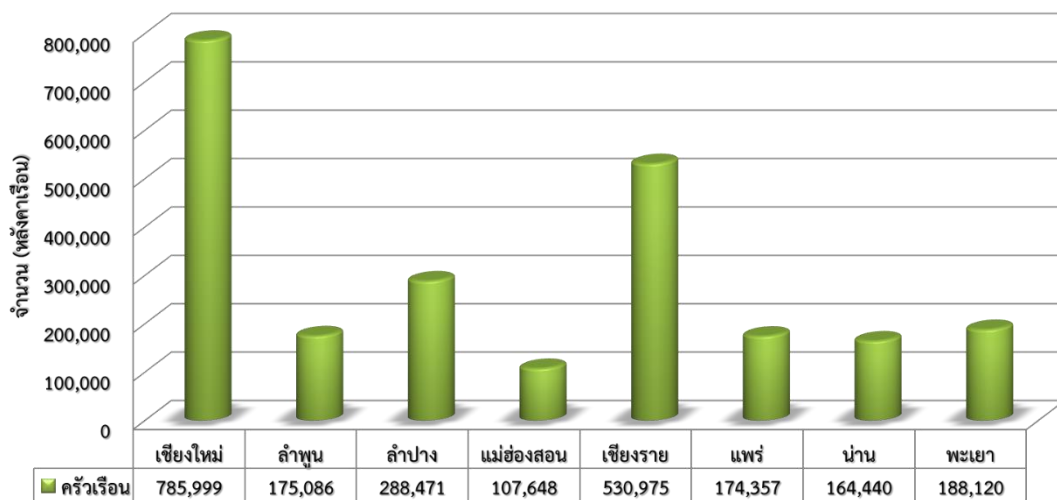
ประชากร หญิง - ชาย เขตตรวจราชการที่ 16

ที่มา : ข้อมูลระบบสถิติการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2560

แผนภาพที่ 2.4 แสดงจำนวนครัวเรือน ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ปี 2560

จำนวน ครัวเรือน ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ปี 2560

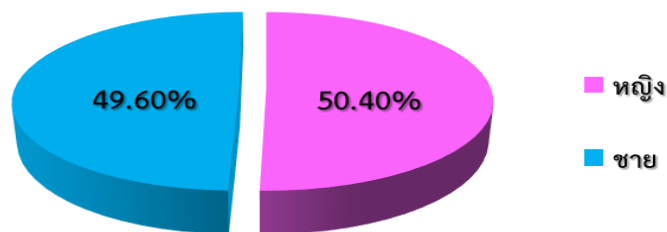
ที่มา : ข้อมูลระบบสถิติการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2560

2.3 ข้อมูลด้านการศึกษา

สถาบันการศึกษาในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ทุกจังหวัดมีสถาบันการศึกษาเกือบทุกระดับ ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัย ซึ่งอยู่ในสังกัด

ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพระพุทธศาสนา
กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สถาบันพลศึกษา และสถาบันบัณฑิตศิลป์

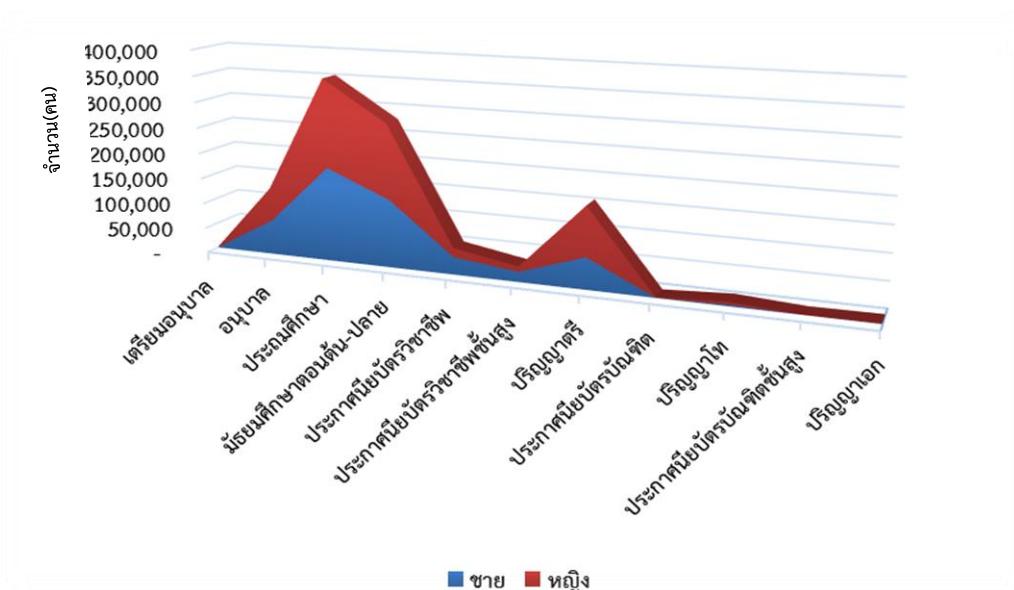
แผนภาพที่ 2.5 แสดงนักเรียนนักศึกษา ชาย หญิง ทุกระดับชั้น
(8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560

ที่มา : ข้อมูลระบบสถิติการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2560

จากแผนภาพ จะเห็นได้ว่า จำนวนนักเรียนนักศึกษาทุกระดับชั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 1,016,655 คน นักเรียนนักศึกษาที่เป็นเพศหญิง จำนวน 512,379 คน คิดเป็นร้อยละ 50.40 และเพศชาย จำนวน 504,276 คน คิดเป็นร้อยละ 49.60

แผนภาพที่ 2.6 ระดับการศึกษาของนักเรียนนักศึกษา ทุกระดับชั้น
(8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560

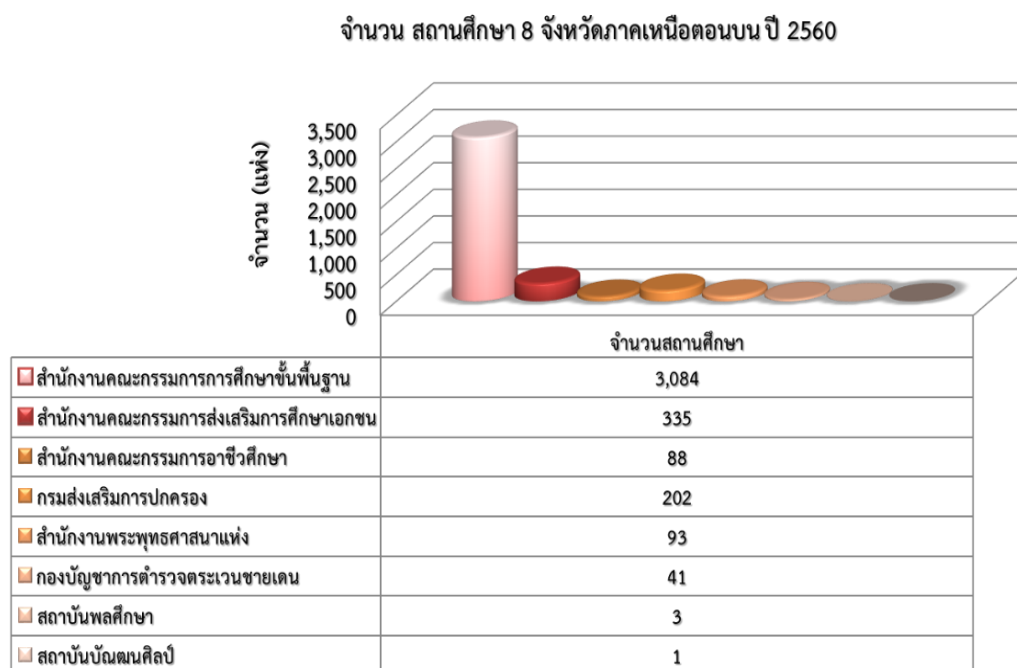

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2560

จากแผนภาพที่ 2.6 จะเห็นได้ว่า นักเรียนนักศึกษา ส่วนใหญ่จะศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 354,335 คน รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย 277,681 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 156,917 คน ระดับอนุปริญญา จำนวน 132,881 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 51,716 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 29,983 คน ระดับปริญญาโท จำนวน 8,191 คน ระดับเตรียมอนุปริญญา 1,760 คน ระดับปริญญาเอก จำนวน 1,706 คน ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต จำนวน 1,104 คน และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง จำนวน 381 คน

แผนภาพที่ 2.7 แสดงจำนวน สถานศึกษา (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2560

จากแผนภาพที่ 2.7 จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 3,084 แห่ง รองลงมาเป็นสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 335 แห่ง สังกัดกรมส่งเสริมการปกครอง 202 แห่ง สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จำนวน 93 แห่ง สังกัดสำนักงานกรรมการอาชีวศึกษา จำนวน 88 แห่ง สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 41 แห่ง สังกัดสถาบันพลศึกษา จำนวน 3 แห่ง และสังกัดสถาบันบัณฑิตศิลป์ จำนวน 1 แห่ง

ตารางที่ 2.2 แสดงปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร จำแนกตามจังหวัด ปี 2558-2559
(8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน)

จังหวัด	ปี 2558		ปี 2559	
	อายุ 15-59 ปี	อายุ 60 ปีขึ้นไป	อายุ 15-59 ปี	อายุ 60 ปีขึ้นไป
เชียงใหม่	9.38	4.88	9.09	4.50
ลำพูน	9.00	4.10	9.40	4.51
ลำปาง	8.67	4.12	9.00	4.44
แม่ฮ่องสอน	6.63	2.27	6.65	2.22
เชียงราย	7.53	3.35	7.42	3.44
แพร่	8.91	4.69	9.03	4.73
น่าน	8.64	3.87	8.92	3.64
พะเยา	8.26	3.65	8.67	3.93
เฉลี่ย 8 จังหวัด	8.38	3.87	8.52	3.93
เฉลี่ยประเทศ	9.33	5.00	9.40	5.04

ที่มา:สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2560

จากข้อมูลสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ประชากรที่มีอายุ 15-59 ปี และอายุ 60 ปี ขึ้นไปมีจำนวนปีการศึกษา ในปี 2558-2559 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยปีการศึกษาเฉลี่ยในปี 2558 อายุ 15-59 ปี เท่ากับ 8.38 และอายุ 60 ปีขึ้นไป เท่ากับ 3.87 ในปี 2559 มีปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น

2.4 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจขับเคลื่อนโดยภาคบริการและภาคเกษตร การขยายตัวของภาคการท่องเที่ยว ส่งผลให้โรงแรมและร้านอาหารมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น ภาคเกษตรเป็นการผลิตพืชผักและไม้ผล โดยระบบการผลิตปรับตัวสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ตามวิถีพื้นบ้าน และมีแนวโน้มขยายสู่เชิงพาณิชย์มากขึ้น พืชอินทรีย์สำคัญ ได้แก่ ชาอินทรีย์ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ข้าวอินทรีย์และข้าวหอมมะลิ ในจังหวัดเชียงราย พะเยา และเชียงใหม่ รวมทั้งพืชผักและผลไม้เมืองหนาว พื้นที่เศรษฐกิจกระจุกตัวในจังหวัดขนาดใหญ่

ภาคอุตสาหกรรมนิคมอุตสาหกรรมลำพูนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และมีโรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และอุตสาหกรรมเบาต่างๆ กระจายในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง โดยเป็นผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดย่อม ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ยังเป็นแหล่งผลิต หัตถ

อุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ มีผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมภาคเหนือและมีความหลากหลาย อาทิ ผ้าทอ เครื่องเงิน เพอร์นิเจอร์ไม้ ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน เป็นต้น แหล่งผลิตส่วนใหญ่กระจายในจังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยมีจังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งจำหน่ายหลัก และเป็นเมือง UNESCO's Creative City Network (สาขา Crafts and Folk Art) ซึ่งมีการพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา และ ศูนย์สร้างสรรค์การออกแบบ (TCDC ภาคเหนือ) จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองสำหรับนักพัฒนางานดิจิทัล (Best City for Digital Nomads) ซึ่งปัจจุบันมีการพัฒนาธุรกิจ Startup โดยสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA ภาคเหนือ) และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ให้การสนับสนุน

การค้าขายแดนภาคเหนือเป็นประตูการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งเมียนมา และ สปป.ลาว และสามารถเชื่อมโยงการค้ากับประเทศจีนตอนใต้ มีเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในภาคเหนือตอนบนที่อำเภอแม่สาย เชียงแสน เชียงของ ในจังหวัดเชียงรายซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนการท่องเที่ยวของภาคเหนือโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติโดยมีจุดแข็ง สภาพภูมิสังคมซึ่งเป็นภูเขาสูง ทัศนียภาพสวยงาม อากาศเย็นสบาย มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่งดงามเป็นเอกลักษณ์ ผู้คนมีความเป็นมิตร รวมทั้งเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ประเทศเพื่อนบ้าน และยังมีแหล่งมรดกโลกทั้งด้านประวัติศาสตร์และเชิงนิเวศน์ จึงดึงดูดให้นักท่องเที่ยว หลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่อง และเริ่มขยายตลาดท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เช่น MICE การท่องเที่ยว เพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวชุมชน กีฬา/การผจญภัย พำนักระยะยาว และการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศ อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำ อาโขง โดยมีเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวหลักที่มีชื่อเสียงระดับโลก อย่างไรก็ตาม สภาพโดยรวมของทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวหลักมีความเสื่อมโทรม การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และระบบขนส่งสาธารณะยังขาดประสิทธิภาพ และปัญหาหมอกควันที่ส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจมาท่องเที่ยว เป็นประเด็นที่ท้าทายต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคเหนือ

ที่มา : แผนพัฒนาภาคเหนือ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

พ.ศ. 2560-2564

ตารางที่ 2.3 แสดงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รายจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน)
ปี 2549-2560

หน่วย : บาท

จังหวัด	2549	2550	2552	2554	2556	2558	2560
เชียงใหม่	14,904.00	14,386.00	16,141.44	18,323.20	14,392.70	14,950.40	18,970.11
ลำพูน	14,361.00	14,104.00	20,048.00	18,778.40	22,504.50	23,834.30	24,467.87
ลำปาง	15,551.00	13,531.00	14,020.35	18,453.60	19,262.10	20,466.20	21,034.46
แม่ฮ่องสอน	6,544.00	7,245.00	7,935.83	9,024.30	8,820.90	15,119.40	15,617.49
เชียงราย	10,495.00	13,736.00	13,277.53	15,033.70	13,510.10	13,497.20	11,808.93
แพร่	12,591.00	14,045.00	13,033.86	18,157.20	19,417.80	21,795.50	19,850.21
น่าน	10,590.00	11,407.00	14,624.32	16,249.30	17,597.50	17,886.20	19,591.20
พะเยา	10,352.00	11,348.00	13,188.95	14,456.80	15,491.10	17,673.10	14,593.62
รวม	95,388.00	99,802.00	112,270.28	128,476.50	130,996.70	145,222.30	145,933.89

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

จากตารางที่ 2.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รายจังหวัด พ.ศ.2549-2560 ในส่วนของปี 2560 จะเห็นได้ว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รวมทั้งหมด จำนวน 145,933.89 บาท จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนมากที่สุด คือ จังหวัดลำพูน จำนวน 24,467.87 บาท รองลงมาเป็นจังหวัดลำปาง จำนวน 21,034.46 บาท จังหวัดแพร่ จำนวน 19,850.21 บาท จังหวัดน่าน จำนวน 19,591.20 บาท จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 18,970.11 บาท จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 15,617.49 บาท จังหวัดพะเยา จำนวน 14,593.62 บาท และจังหวัดเชียงราย จำนวน 11,808.93 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี

ตารางที่ 2.4 แสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน รายจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน)
ปี 2556-2560

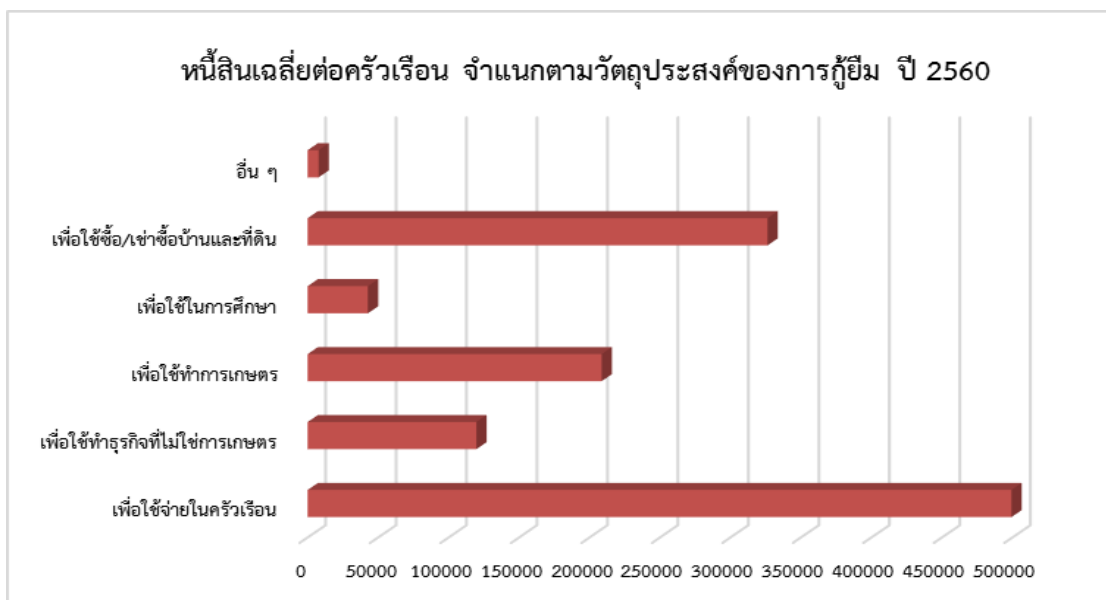
หน่วย : บาท

จังหวัด	2556	2557	2558	2559	2560
เชียงใหม่	11,703.50	13,731.68	11,863.80	14,455.34	15,206.77
ลำพูน	20,380.70	20,062.78	20,549.90	20,979.39	20,055.79
ลำปาง	15,101.90	16,020.52	15,314.80	16,883.51	16,641.56
แม่ฮ่องสอน	7,405.10	9,686.13	12,131.40	11,859.40	12,243.25
เชียงราย	11,068.20	11,230.83	12,074.60	12,877.74	10,440.72
แพร่	15,478.60	15,454.61	16,449.20	15,617.89	14,474.40
น่าน	14,078.30	13,919.72	14,165.20	14,358.93	14,298.53
พะเยา	11,245.10	11,835.15	13,782.70	13,100.65	12,293.42
รวม	106,461.40	111,941.42	116,331.60	120,132.85	115,654.44

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

จากตารางที่ 2.4 แสดงให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน รายจังหวัด ในปี 2560 รวมทั้งหมด จำนวน 115,654.44 บาท จังหวัดที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนมากที่สุด คือ จังหวัดลำพูน จำนวน 20,055.75 บาท รองลงมาเป็นจังหวัดลำปาง จำนวน 16,641.56 บาท จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15,206.77 บาท จังหวัดแพร่ จำนวน 14,474.40 บาท จังหวัดน่าน จำนวน 14,298.53 บาท จังหวัดพะเยา จำนวน 12,293.42 บาท จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 12,243.25 บาท และจังหวัดเชียงราย จำนวน 10,440.72 บาท ค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อครัวเรือนตั้งแต่ปี 2556-2559 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี แต่

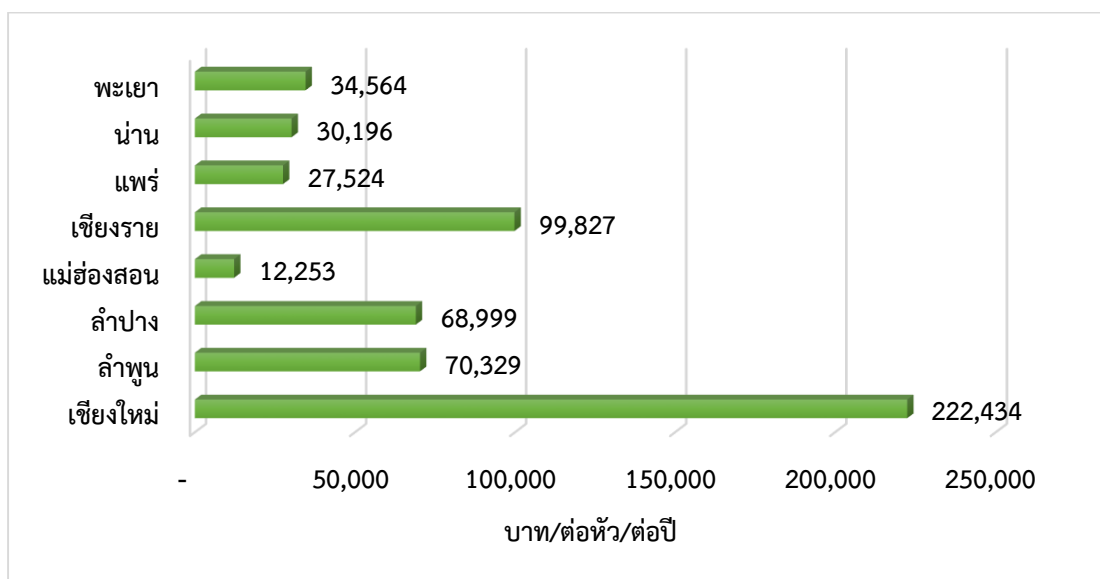
แผนภาพที่ 2.8 แสดงหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ปี 2560 (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน)

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

จากแผนภาพที่ 2.8 ในปี 2560 หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำนวน 1,204,938.67 บาท ส่วนใหญ่เกิดจากการกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 499,435.94 บาท รองลงมาเป็นกู้ยืมเพื่อใช้ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและที่ดิน 326,328.86 บาท กู้ยืมเพื่อใช้ทำการเกษตร 208,691.31 บาท กู้ยืมเพื่อใช้ทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร 119,791.67 บาท กู้ยืมเพื่อใช้ในการศึกษา 42,842.15 บาท และอื่นๆ เป็นหนี้จากการค้าประกันบุคคลอื่น หนี้ค่าปรับหรือจ่ายชดเชยค่าเสียหาย เป็นต้น 7,848.74 บาท

แผนภาพที่ 2.9 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวม GPP รายจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2559

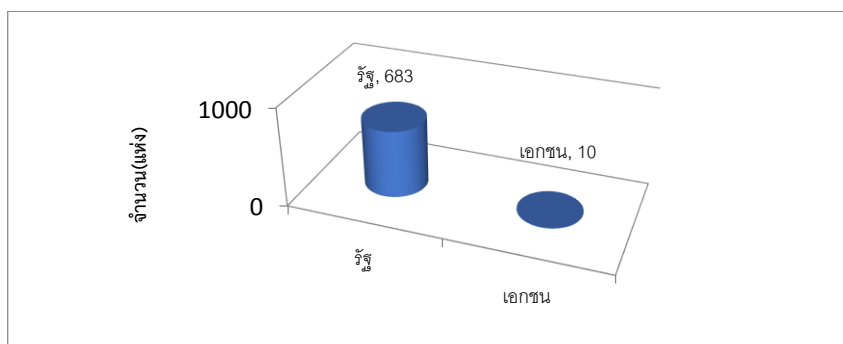

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากแผนภาพที่ 2.9 จะเห็นได้ว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวม GPP ภายในจังหวัด ณ ราคาตลาดต่อหัว/ต่อหนึ่งปี (Gross Provincial Product at Current Market Price per capita) ในปี 2559 มีจำนวนผลิตภัณฑ์มวลรวม GPP ทั้งหมด 566,126 บาท/ต่อหัว/ต่อปี จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวม GPP มากที่สุด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 222,434 บาท/ต่อหัว/ต่อปี รองลงมาเป็นจังหวัดเชียงราย 99,827 บาท/ต่อหัว/ต่อปี รองลงมาเป็นจังหวัดลำพูน จำนวน 70,329 บาท/ต่อหัว/ต่อปี รองลงมาเป็นจังหวัดลำปาง จำนวน 68,999 บาท/ต่อหัว/ต่อปี รองลงมาเป็นจังหวัดพะเยา จำนวน 34,564 บาท/ต่อหัว/ต่อปี รองลงมาเป็นจังหวัดน่าน จำนวน 30,196 บาท/ต่อหัว/ต่อปี รองลงมาเป็นจังหวัดแพร่ 27,524 บาท/ต่อหัว/ต่อปี และจังหวัดแม่ฮ่องสอน 12,253 บาท/ต่อหัว/ต่อปี

2.5 ข้อมูลด้านสุขภาพ

แผนภาพที่ 2.10 แสดงจำนวนสถานพยาบาล พ.ศ.2560

ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข

จากแผนภาพที่ 2.10 จะเห็นได้ว่า สถานพยาบาล มีจำนวน 683 แห่ง แบ่งเป็นสถานพยาบาล
ในสังกัดรัฐ จำนวน 673 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 98.54 สังกัดเอกชน จำนวน 10 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.46

ตารางที่ 2.5 สัดส่วนแพทย์ต่อประชากร ปี 2554-2557

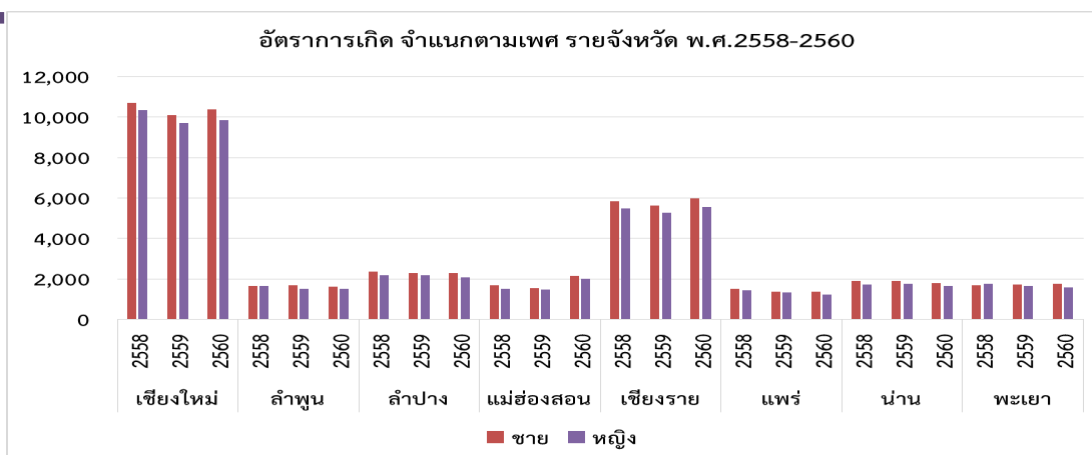
หน่วยนับ : คน ต่อแพทย์ 1 คน

จังหวัด	2554	2555	2556	2557
เชียงใหม่	1,304	1,771	1,782	1,633
ลำพูน	3,850	4,043	3,403	3,003
ลำปาง	2,507	2,499	2,462	2,032
แม่ฮ่องสอน	3,477	3,539	3,188	3,054
เชียงราย	3,329	3,341	2,962	2,818
แพร่	3,649	3,695	3,263	2,955
น่าน	3,610	3,615	3,024	2,764
พะเยา	4,020	4,027	3,899	3,571
รวม 8 จังหวัด	2,290	2,654	2,514	2,275
รวมทั้งประเทศ	2,535	2,533	2,399	2,125

ที่มา:สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

จากตารางที่ 2.5 พบว่า สัดส่วนแพทย์ต่อประชากร 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน
มีแนวโน้มไม่คงที่ ในปี 2554-2555 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และในปี 2556-2557 มีแนวโน้มลดลง
ในปี 2557 จังหวัดพะเยา มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรสูงสุด และจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นจังหวัด
ขนาดใหญ่ มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรน้อยที่สุด

แผนภาพที่ 2.11 แสดงอัตราการเกิด จำแนกตามเพศ รายจังหวัด พ.ศ.2558-2560

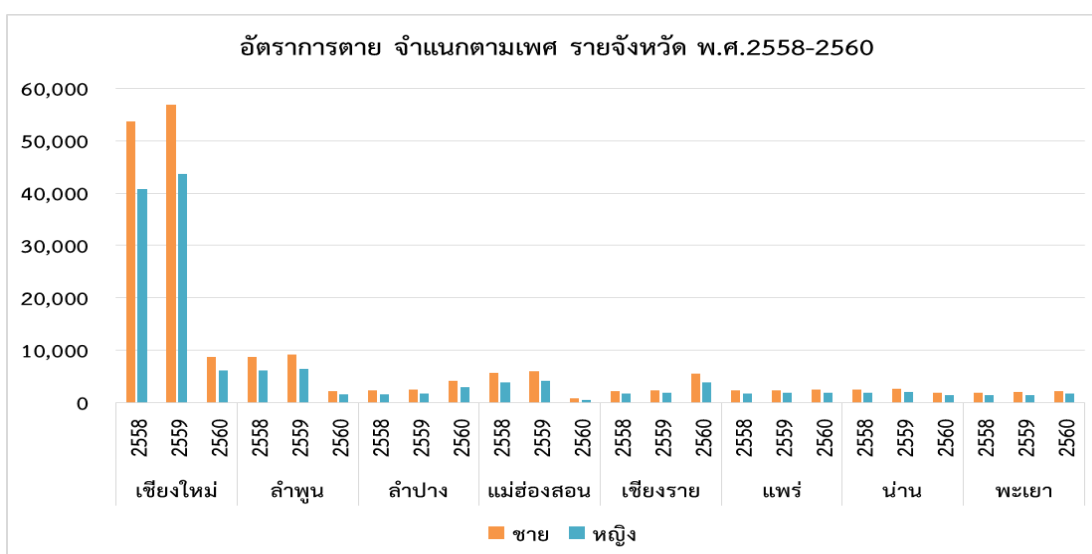
ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

จากแผนภาพที่ 2.11 แสดงอัตราการเกิด จำแนกตามเพศ รายจังหวัด พ.ศ.2558-2560 ในส่วนของปี 2560 มีอัตราการเกิดรวมทั้งสิ้น จำนวน 52,831 คน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 25,476 คน คิดเป็นร้อยละ 48.22 เพศชาย จำนวน 27,335 คน คิดเป็นร้อยละ 51.78

แผนภาพที่ 2.12 แสดงอัตราการตาย จำแนกตามเพศ รายจังหวัด พ.ศ.2558-2560

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

จากแผนภาพที่ 2.12 แสดงอัตราการตาย รายจังหวัด จำแนกตามเพศ ตั้งแต่ พ.ศ.2558-2560 ในส่วนของปี 2560 มีอัตราการตาย รวมทั้งสิ้น จำนวน 48,244 คน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 20,201 คน คิดเป็นร้อยละ 41.87 เพศชาย จำนวน 28,043 คน คิดเป็นร้อยละ 58.13

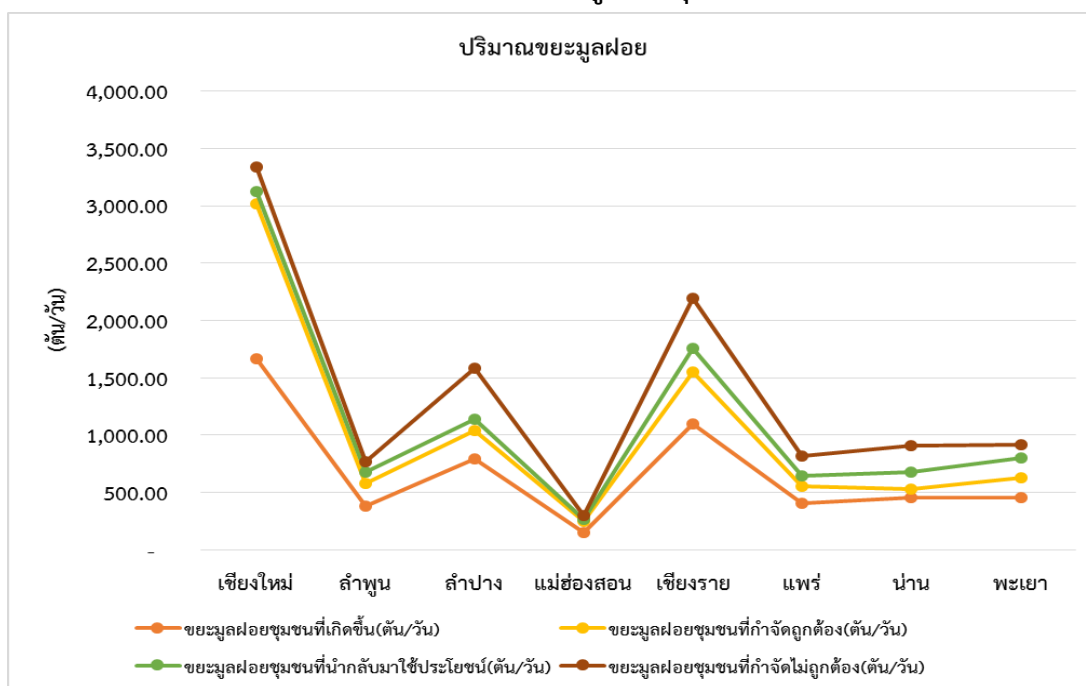
2.6 ข้อมูลด้านอัตลักษณ์และนันทนาการ

กลุ่มวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น มีจำนวน 1,094 กลุ่ม และมีภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีจำนวน 2,355 เรื่อง ในขณะที่มีงานประเพณีประจำปี มีจำนวน 605 เหตุการณ์ ส่วนด้านศาสนาสถานและศาสนา มีจำนวน 3,964 แห่ง แบ่งออกเป็น วัด จำนวน 3,503 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 88.37 โบสถ์ จำนวน 375 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.46 มัสยิด จำนวน 15 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.38 และอื่นๆ 71 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.79 และมีผู้นำศาสนา จำนวน 15,742 รูป/คน แบ่งออกเป็น พระสงฆ์ จำนวน 15,194 รูป คิดเป็นร้อยละ 96.52 นักบวช (บาทหลวง) จำนวน 532 รูป คิดเป็นร้อยละ 3.38 โต๊ะอิหม่าม 15 คน คิดเป็นร้อยละ 0.10 อื่นๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.01

2.7 ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาหมอกควันจากฝุ่นละอองขนาดเล็กเกิน มาตรฐาน ส่วนปัญหาด้านขยะมีการกำจัดที่ถูกต้องมากขึ้น นอกจากนั้น ยังประสบปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง และไฟไหม้ป่าที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี รวมทั้งมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินไหว ตั้งแต่ปี 2550-2559 มีการเกิดแผ่นดินไหวที่สามารถรับรู้ได้ ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และน่าน เกิดแผ่นดินไหว จำนวน 22 ครั้ง ขนาดความรุนแรงตั้งแต่ 2.2- 6.3 แมกนิจูด (Magnitude) และมีแผ่นดินไหวรุนแรงเพียงครั้งเดียว ขนาด 6.3 ในปี 2557 ซึ่งมีจุดศูนย์กลาง อยู่ที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งถือว่าเป็นเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่มีจุดศูนย์กลางในประเทศไทยขนาด สูงที่สุด

แผนภาพที่ 2.13 แสดงจำนวนปริมาณขยะมูลฝอยชุมชน รายจังหวัด พ.ศ.2560

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากแผนภาพที่ 2.13 จำนวนปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้น ในกลุ่มจังหวัด มีจำนวนทั้งสิ้น 5,414.41 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยชุมชนที่ถูกกำจัดถูกต้อง มีจำนวนทั้งสิ้น 2,731.32 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ มีจำนวนทั้งสิ้น 947.01 ตัน/วัน และขยะมูลฝอยที่กำจัดไม่ถูกต้อง มีจำนวนทั้งสิ้น 1,736.09 ตัน/วัน

2.8 ข้อมูลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

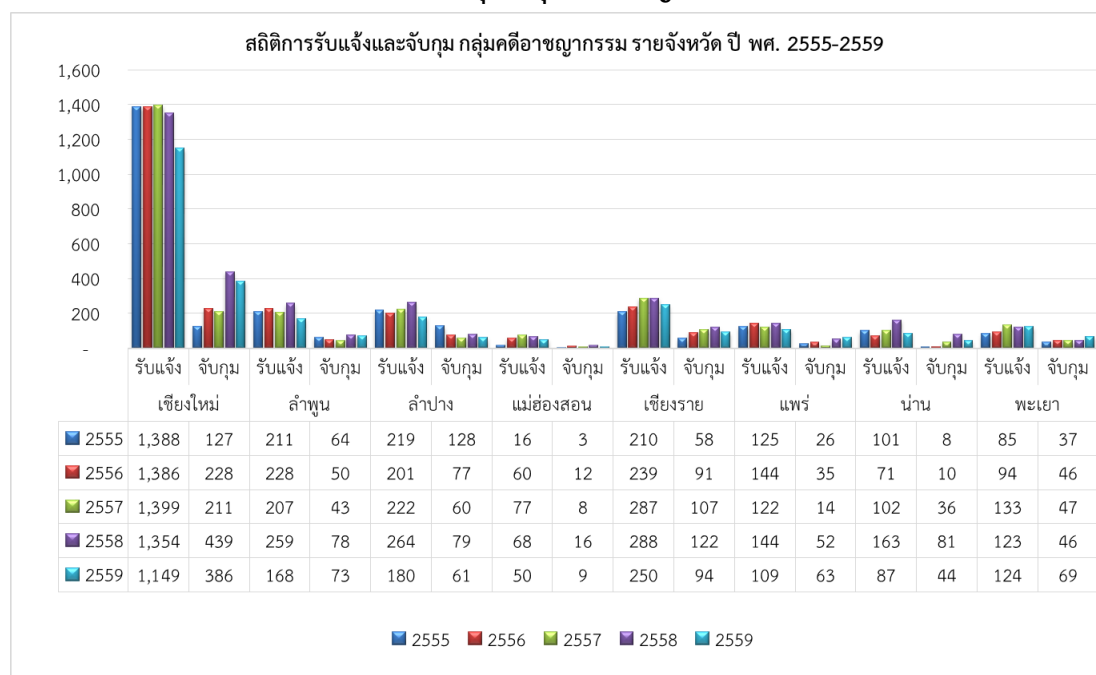
ตารางที่ 2.6 แสดงจำนวนคดีแยกตามประเภทคดี

ศาล	ค้างมาจากปีที่แล้ว		รับใหม่ในปี		รวมคดี	พิจารณาคดีเสร็จไป		ค้างไปเดือนหน้า	
	ปริมาณคดี	ร้อยละ	ปริมาณคดี	ร้อยละ	ที่พิจารณา	ปริมาณคดี	ร้อยละ	ปริมาณคดี	ร้อยละ
คดีแพ่ง	2,940	30.84	6,593	69.16	9,533	6,238	64.39	3,395	35.61
คดีผู้บริโภค	8,288	21.50	30,268	78.50	38,556	17,809	46.19	20,747	53.81
คดีสิ่งแวดล้อม	8	42.11	11	57.89	19	8	42.11	11	57.89
คดีอาญา	3,238	11.37	25,250	88.63	28,488	24,694	86.68	3,794	13.32
คดีคุ้มครองเด็กฯ	0	0.00	12	100.00	12	12	100.00	0	0.00
คดีคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรง	0	0.00	1	100.00	1	0	0.00	1	100.00
คดีคุ้มครองสวัสดิภาพฯ	4	14.29	24	85.71	28	23	82.14	5	17.86

ที่มา : สำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 5

จากตารางที่ 2.6 จะเห็นได้ว่า จำนวนคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาล (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) รวมคดีที่พิจารณาทั้งหมด (ค้างมาจากปีที่แล้ว รวมกับรับใหม่ในปี) 76,637 คดี พิจารณาเสร็จไปแล้ว จำนวนคดีทั้งสิ้น 48,784 คดี คงค้างไปเดือนหน้า จำนวนคดีทั้งสิ้น 27,953 คดี คดีผู้บริโภคมีมากที่สุด จำนวน 38,556 คดี รองลงมาคดีอาญา 28,488 คดีเกี่ยวกับอาญา และคดีที่พิจารณาเสร็จแล้วมากที่สุดจำนวน 24,694 คดี รองลงมาเป็นคดีเกี่ยวกับผู้บริโภค 17,800 คดี

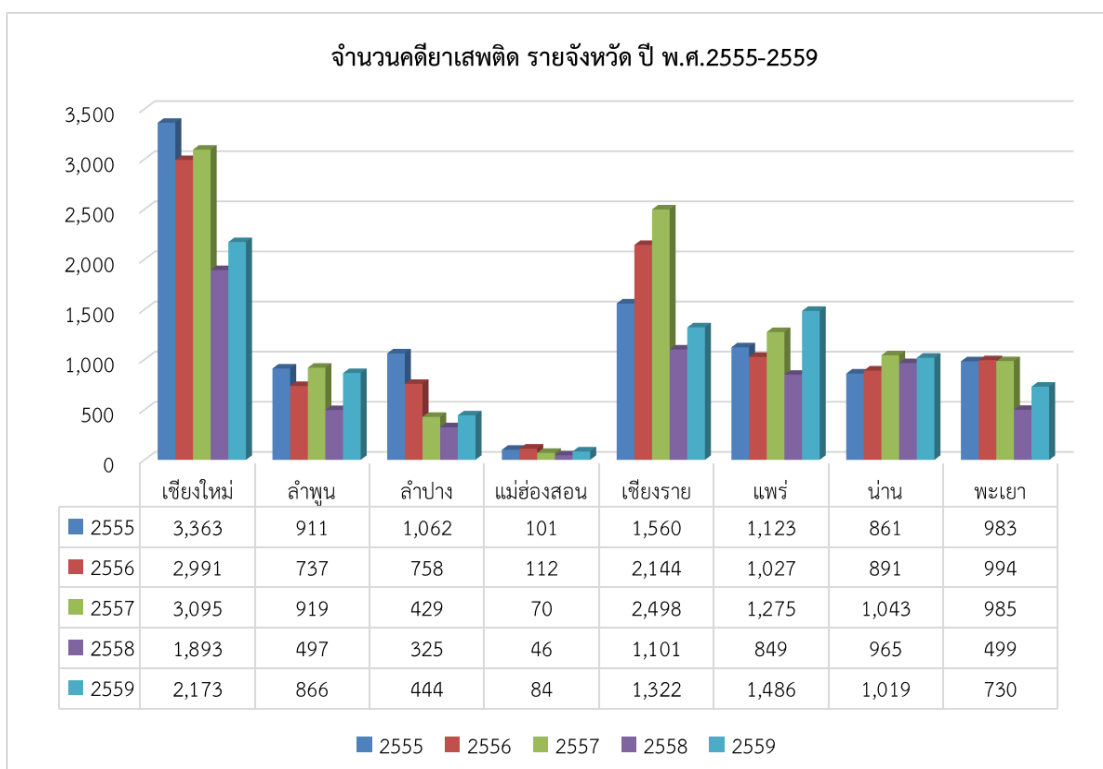
แผนภาพที่ 2.14 สถิติการรับแจ้งและจับกุม กลุ่มคดีอาชญากรรม รายจังหวัด ปี พ.ศ.2555-2559

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม

จากแผนภาพที่ 2.14 แสดงสถิติการรับแจ้งและจับกุม กลุ่มคดีอาชญากรรม รายปี พ.ศ.2555-2559 (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ในส่วนของปี พ.ศ.2558 มีการรับแจ้ง จำนวน 2,663 ราย และมีการจับกุม จำนวน 913 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.28 ของการรับแจ้ง และในส่วนของปี พ.ศ.2559 มีการรับแจ้ง จำนวน 2,117 ราย และมีการจับกุม จำนวน 799 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.74 ของการรับแจ้ง จะเป็นได้ว่าในส่วนของปี พ.ศ. 2559 มีการรับแจ้งคดีอาชญากรรม น้อยลงจากปี 2558 ในปี 2559 จังหวัดเชียงใหม่ มีการรับแจ้งเหตุสูงที่สุด และจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการรับแจ้งเหตุต่ำที่สุด

แผนภาพที่ 2.15 แสดงจำนวนคดียาเสพติด รายจังหวัด ปี พ.ศ.2555-2559

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม

จากแผนภาพที่ 2.15 จะเห็นได้ว่าจำนวนคดียาเสพติดที่จับกุมในปี พ.ศ.2559 มีจำนวนทั้งสิ้น 8,124 คดี จังหวัดที่มีคดียาเสพติดมากที่สุด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2,173 คดี คิดเป็นร้อยละ 26.75 รองลงมาเป็นจังหวัดแพร่ จำนวน 1,486 คดี คิดเป็นร้อยละ 18.29 จังหวัดเชียงราย จำนวน 1,322 คดี คิดเป็นร้อยละ 16.27 จังหวัดน่าน จำนวน 1,019 คดี คิดเป็นร้อยละ 12.54 จังหวัดลำพูน จำนวน 866 คดี คิดเป็นร้อยละ 10.66 จังหวัดพะเยา จำนวน 730 คดี คิดเป็นร้อยละ 8.99 จังหวัดลำปาง จำนวน 444 คดี คิดเป็นร้อยละ 5.47 และจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 84 คดี คิดเป็นร้อยละ 1.03

ส่วนที่ 3

สถานการณ์ทางสังคมของจังหวัด

บทที่ 3

สถานการณ์ทางสังคมกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน

3.1 สถานการณ์ของผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map)

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560–2579) ในยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม ต้องอยู่บนหลักการและพื้นฐานสำคัญ คือการสร้างสังคมคุณภาพในทุกๆ ด้านไปพร้อมกัน โดยไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง รัฐบาลขับเคลื่อนด้วยโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ ด้วยการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อย โดยเริ่มเมื่อ 1 ตุลาคม 2560 ซึ่งมีคนไทยอายุ 18 ปีว่างงานหรือมีรายได้ไม่เกิน 100,000 บาท และยินยอมเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตน เช่น รายได้ การถือครองทรัพย์สินหนี้สินที่ค้างค้ำ เป็นต้น เพื่อให้รัฐบาลมีข้อมูลสำหรับนำไปใช้ในการจัดทำสวัสดิการของรัฐ รวม 11.469 ล้านคนได้รับสิทธิตามเกณฑ์ที่กำหนดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีแผนจัดทำทะเบียนผู้ประสบปัญหาทางสังคมและที่อยู่ในภาวะยากลำบากทั่วประเทศ เพื่อวิเคราะห์วางแผนการจัดสวัสดิการแบบเจาะจงรายครัวเรือนเน้นการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐเพิ่มศักยภาพให้พึ่งพาตนเองได้ลดความเหลื่อมล้ำ ของสังคม มุ่งหมายให้ฐานข้อมูลนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดสรรทรัพยากรอย่างตรงจุด ตามโครงการ Big Data ของรัฐบาล โดยดำเนินการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคมรายครัวเรือน เพื่อจัดทำแผนที่ทางสังคม (Social map) โดยใช้ฐานข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐทั้ง 11,469 ล้านคน เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการลงสำรวจข้อมูล

การขับเคลื่อนจัดเก็บแบบสำรวจผู้ประสบปัญหารายครัวเรือนทั่วประเทศ กระทรวง พม. ใช้ 4 กลไกร่วมขับเคลื่อน โดยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ (สสว.) 1 –12 เป็นผู้ประสานงานส่วนกลางและสนับสนุนทีม One Home ในพื้นที่ ซึ่งมีพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเป็นหัวหน้าทีมหน่วยงานสังกัดกระทรวง พม. ในจังหวัด แบ่งพื้นที่และลงสำรวจจัดเก็บข้อมูล เป้าหมายความสำเร็จ คือมีข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการบริการสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมตามความจำเป็นและเป็นข้อมูลเพื่อร่วมพัฒนากลุ่มเป้าหมายตามแนวทางประชารัฐเพื่อสังคมให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป โดยเริ่มจัดเก็บตั้งแต่วันที่ 1 –28 กุมภาพันธ์ และขยายเวลาถึง 15 มีนาคม 2561

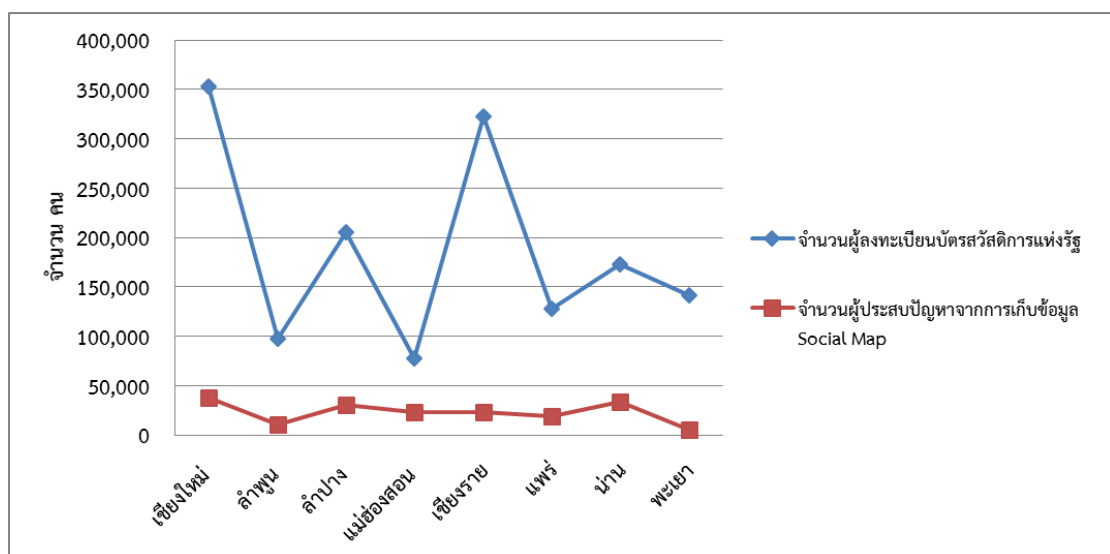
กระบวนการสำรวจและจัดเก็บข้อมูล จำนวน 45 วัน กับการลงพื้นที่สำรวจและจัดเก็บข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคมรายครัวเรือน ครอบคลุมทุกพื้นที่โดยใช้ข้อมูลผู้ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกว่า 1 ล้านคนเป็นข้อมูลเบื้องต้น และเป็นครั้งแรกที่เจ้าหน้าที่ของกระทรวง พม. หรือ ที่เรียกว่าทีม One Home จัดเก็บข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคมรายครัวเรือน ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัดจากอดีต ข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากภาคีที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นท้องถิ่น ท้องที่โรงเรียน โรงพยาบาล อาสาสมัครและภาคีภาคเอกชน ภาคประชาสังคม

โดยใช้แบบสำรวจในระบบ Google Form ในการจัดเก็บข้อมูล 1) มีการชี้แจงแนวทางการจัดเก็บข้อมูลผ่านการประชุมทางไกล 2) ทีม One Home จังหวัด ประชุมวางแผน กำหนดพื้นที่ในการจัดเก็บรายอำเภอ โดยมี สสว.1-12 ประสานให้ข้อเสนอแนะเป็นระยะ 3) การดำเนินการจัดเก็บ

ข้อมูลในพื้นที่ ขั้นตอนในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูล 1) ประสานความเข้าใจและขอความร่วมมือ นายอำเภอ ท้องถิ่น ท้องที่ผู้นำชุมชนและอาสาสมัคร 2) ประสาน ตรวจสอบ คัดกรองที่เป็นกลุ่ม เป้าหมายของกระทรวง รายชื่อผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อวางแผนการลงพื้นที่ร่วมกับท้องถิ่นท้องที่ ชุมชน 3) การลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม 4) จัดเก็บพิกัดที่อยู่อาศัย 5) พบลูกค้ำ พม. (ผู้ประสบปัญหาทางสังคม) แต่ยังไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้เก็บแบบสำรวจเพิ่มเติม 6) พบสมาชิกครอบครัวอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่มีปัญหาต้องช่วยเหลือให้จัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยกระทรวงเปิดห้องแชทไลน์ (Monitor Social Map) เป็นพื้นที่พบปะ สอบถาม แลกเปลี่ยน และ รายงานผลความก้าวหน้ารายวันทั้งระบบ On Line และระบบ Off Line

จากข้อมูลระบบสถิติการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2560 และข้อมูลผลการ จัดเก็บ Social Map กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน มีจำนวนทั้งหมด 2,415,096 ครัวเรือน ส่วนจำนวนครัวเรือนที่ ทำการ (Social Map) 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวนทั้งหมด 126,272 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 5.22

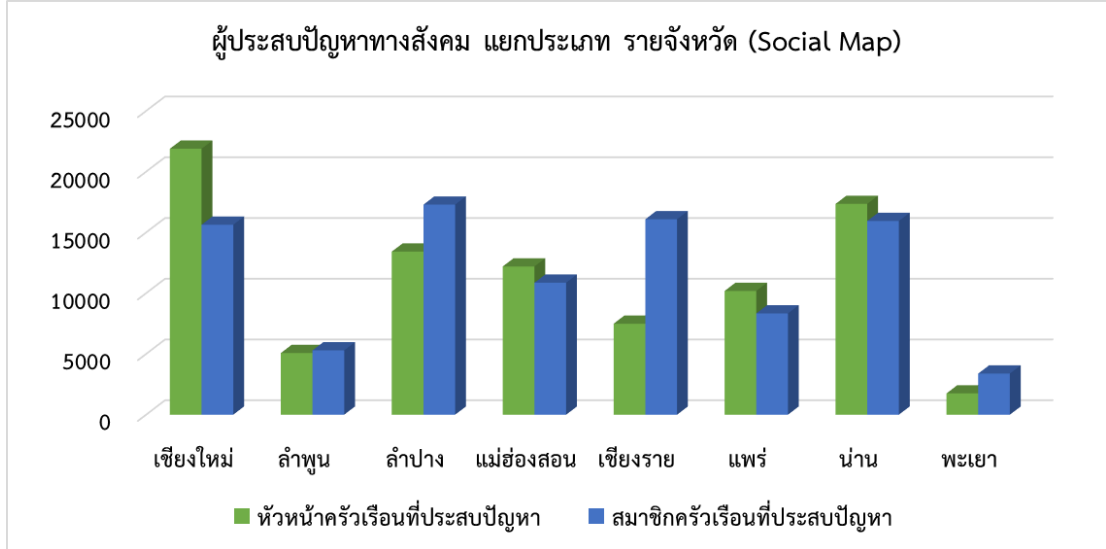
แผนภาพที่ 3.1 แสดงจำนวนผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ เปรียบเทียบกับ จำนวนผู้ประสบ ปัญหาทางสังคม (Social Map) แยกรายจังหวัด

ที่มา : กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง/
ข้อมูลผลการจัดเก็บ Social Map กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากแผนภาพที่ 3.1 แสดงข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐในปี 2560 พบว่ามีผู้ ลงทะเบียนทั้งหมด 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน มีจำนวน 1,500,986 คน และลงสำรวจพื้นที่จัดเก็บ ข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map) 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวน 182,168 คน

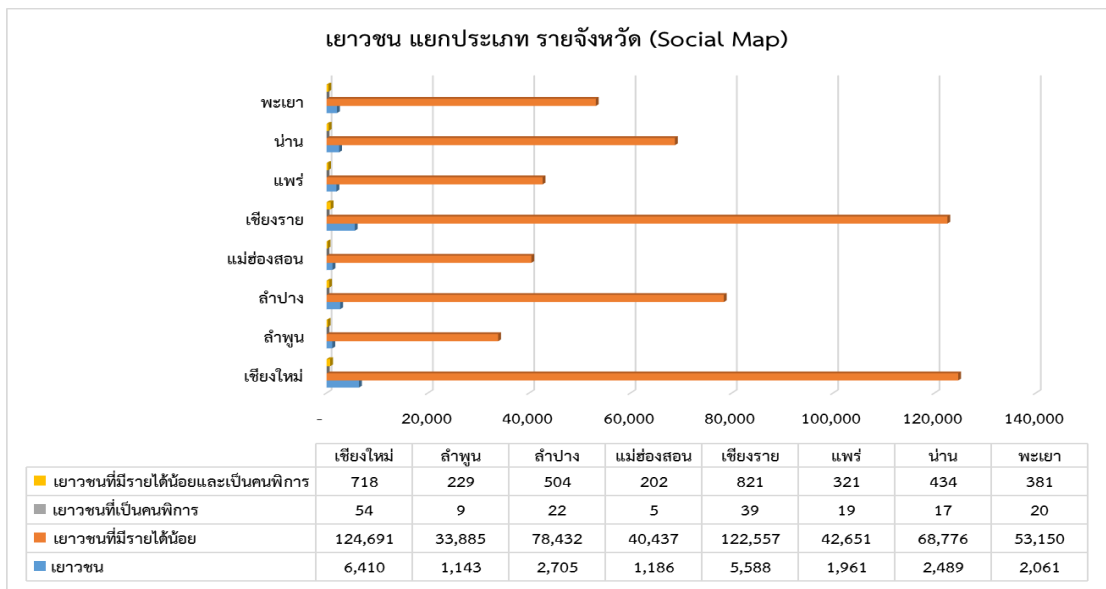
แผนภาพที่ 3.2 แสดงสัดส่วนผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map)แยกประเภท รายจังหวัด

ที่มา : ข้อมูลผลการจัดเก็บ Social Map กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากแผนภาพที่ 3.2 แสดงผลการจัดเก็บข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map) 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนพบว่า ผู้ประสบปัญหามีจำนวนทั้งหมด 182,168 คน แยกเป็น หัวหน้าครัวเรือน จำนวน 89,347 คน และสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 92,821 คน

แผนภาพที่ 3.3 แสดงจำนวนเยาวชน (Social Map)แยกประเภท รายจังหวัด

ที่มา : ข้อมูลผลการจัดเก็บ Social Map กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากแผนภาพที่ 3.3 จะเห็นได้ว่าการจัดเก็บผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map) พบว่าเยาวชนที่ประสบปัญหามีจำนวน 23,543 คน เยาวชนที่มีรายได้น้อย 564,579 คน และเยาวชนที่เป็นคนพิการ 185 คน และเยาวชนที่มีรายได้น้อยและเป็นคนพิการ 3,610 คน

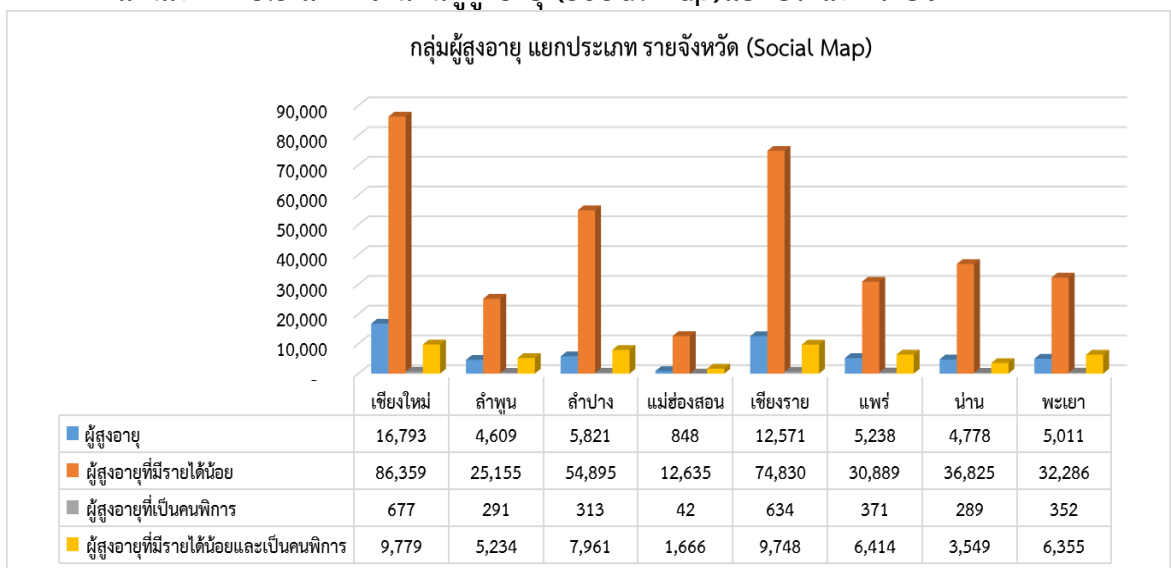
แผนภาพที่ 3.4 แสดงจำนวนกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มผู้มีรายได้น้อยเป็นคนพิการ

ที่มา : ข้อมูลผลการจัดเก็บ Social Map กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากแผนภาพที่ 3.4 จะเห็นได้ว่า จากการจัดเก็บผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map) พบว่า กลุ่มผู้มีรายได้น้อย มีจำนวนทั้งหมด 564,579 คน และกลุ่มผู้มีรายได้น้อยเป็นคนพิการ มีจำนวนทั้งหมด 35,359 คน

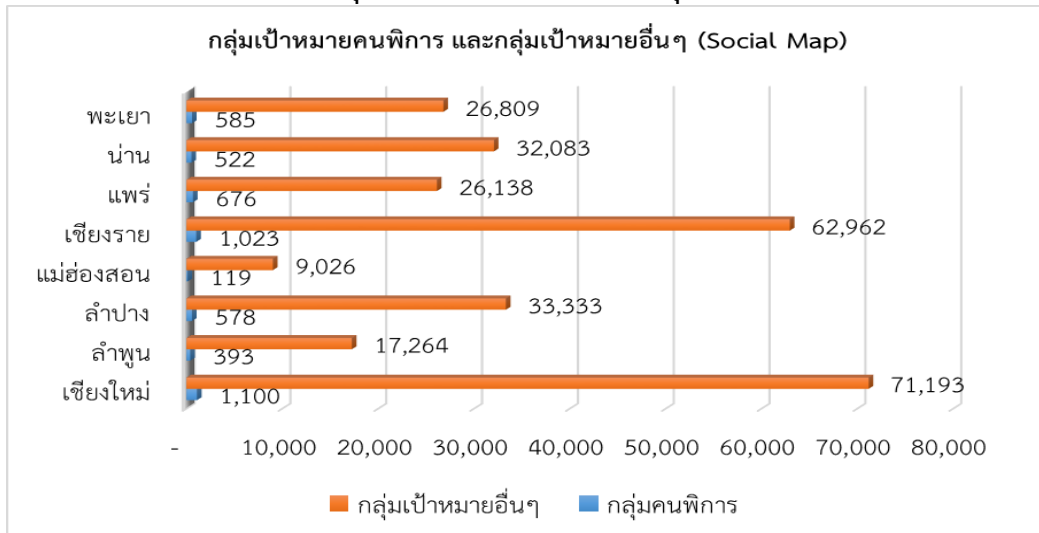
แผนภาพที่ 3.5 แสดงจำนวนผู้สูงอายุ (Social Map)แยกประเภท รายจังหวัด

ที่มา : ข้อมูลผลการจัดเก็บ Social Map กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากแผนภาพที่ 3.5 จะเห็นได้ว่าการจัดเก็บผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map) พบว่ากลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ จำนวนทั้งหมด 55,669 คน กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย จำนวนทั้งหมด 353,874 คน กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นคนพิการ จำนวนทั้งหมด 2,969 คน กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย และเป็นคนพิการ มีจำนวนทั้งหมด 50,706 คน

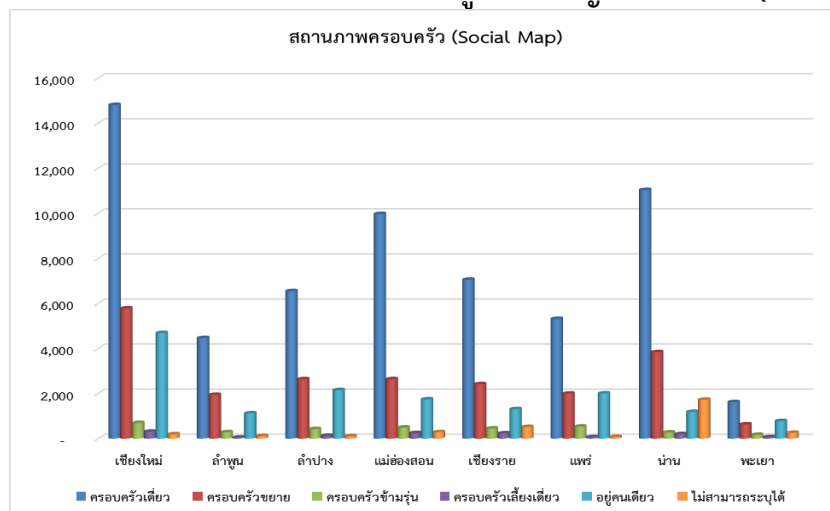
แผนภาพที่ 3.6 แสดงกลุ่มเป้าหมายคนพิการ และกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ (Social Map)

ที่มา : ข้อมูลผลการจัดเก็บ Social Map กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากแผนภาพที่ 3.6 จะเห็นได้ว่าการจัดเก็บผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map) กลุ่มเป้าหมายคนพิการ รวมทั้งรวมทั้งหมด จำนวน 4,996 คน และกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ รวมทั้งรวมทั้งหมด 278,808 คน

แผนภาพที่ 3.7 แสดงสถานภาพครอบครัวของผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map)

ที่มา : ข้อมูลผลการจัดเก็บ Social Map กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากแผนภาพที่ 3.7 ครอบครัวของผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map) รวมทั้งหมด จำนวน 105,679 ครอบครัว แบ่งเป็นประเภทได้ 6 ประเภท ส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว จำนวน 60,827 ครอบครัว รองลงมาเป็นครอบครัวขยาย จำนวน 21,905 ครอบครัว อยู่คนเดียว จำนวน 14,999 ครอบครัว ครอบครัวข้ามรุ่น จำนวน 3,339 ครอบครัว ไม่สามารถระบุได้ จำนวน 3,299 ครอบครัว และครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว จำนวน 1,310 ครอบครัว

ตารางที่ 3.1 แสดงสภาพปัญหาของผู้ประสบปัญหาทางสังคม 3 อันดับแรก รายจังหวัด

หน่วย : คน

จังหวัด/สภาพปัญหา	อันดับ 1		อันดับ 2		อันดับ 3	
	ปัญหา	จำนวน	ปัญหา	จำนวน	ปัญหา	จำนวน
เชียงใหม่	มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ	25,375	ยากจน	22,171	มีหนี้สินและไม่มีการออม	8,126
ลำพูน	มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ	7,530	ยากจน	5,087	เจ็บป่วยเรื้อรัง	1,837
ลำปาง	มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ	18,615	ยากจน	10,712	มีหนี้สินและไม่มีการออม	6,900
แม่ฮ่องสอน	มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ	16,226	ยากจน	14,483	มีหนี้สินและไม่มีการออม	5,612
เชียงราย	มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ	10,585	ยากจน	7,060	มีหนี้สินและไม่มีการออม	2,625
แพร่	มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ	15,450	ยากจน	7,876	เจ็บป่วยเรื้อรัง	3,961
น่าน	มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ	17,740	ยากจน	13,368	มีหนี้สินและไม่มีการออม	4,448
พะเยา	มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ	1,473	ยากจน	2,005	มีหนี้สินและไม่มีการออม	1,473

ที่มา : ข้อมูลผลการจัดเก็บ Social Map กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม พบว่า สภาพปัญหาของผู้ประสบปัญหาทางสังคมนั้น 3 อันดับแรก ประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ ยากจน มีหนี้สิน และไม่มีเงินออม และเจ็บป่วยเรื้อรัง โดยจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนผู้ประสบปัญหาสังคมมากที่สุด

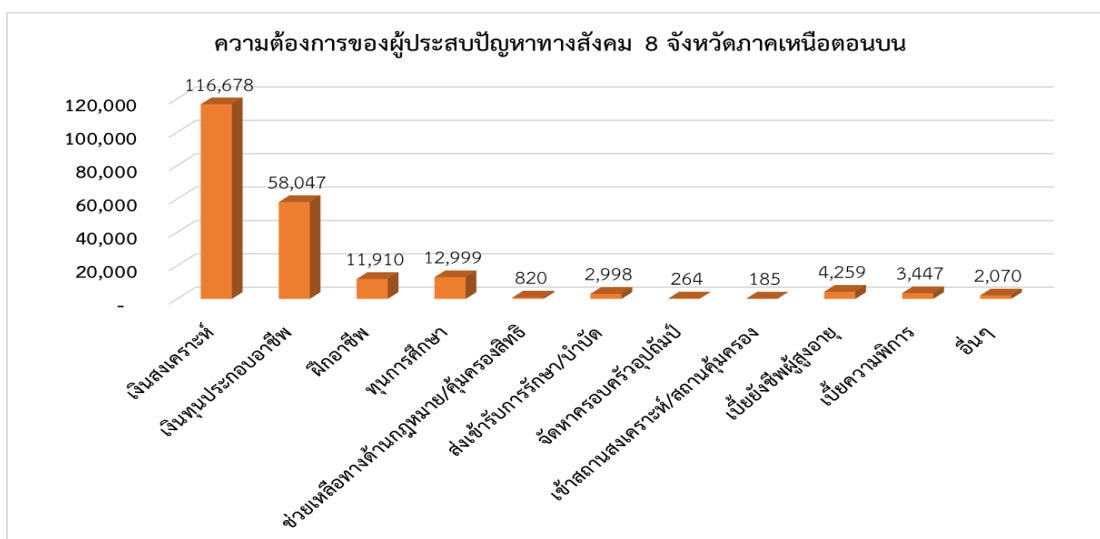
ตารางที่ 3.2 แสดงความต้องการของผู้ประสบปัญหาทางสังคม รายจังหวัด

หน่วย : คน

ความต้องการ/จังหวัด	เชียงใหม่	ลำพูน	ลำปาง	แม่ฮ่องสอน	เชียงราย	พะเยา	แพร่	น่าน
เงินสงเคราะห์	27,688	8,863	19,932	14,059	10,762	4,263	15,918	15,193
เงินทุนประกอบอาชีพ	11,369	2,494	7,110	11,092	5,071	717	4,383	15,811
ฝึกอาชีพ	2,594	570	1,725	1,378	796	236	928	3,683
ทุนการศึกษา	2,500	393	3,039	2,678	758	305	939	2,387
ช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย/คุ้มครองสิทธิ	218	40	118	132	49	14	12	237
ส่งเข้ารับการรักษา/บำบัด	1,103	251	451	339	186	184	180	304
จัดหาครอบครัวอุปถัมภ์	65	5	44	37	29	8	8	68
เข้าสถานสงเคราะห์/สถานคุ้มครอง	56	7	28	11	20	6	4	53
เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	834	404	502	375	315	71	145	1,613
เบี้ยความพิการ	759	584	349	353	428	117	231	626
อื่นๆ	82	149	1,232	34	99	157	93	224
รวม	47,268	13,760	34,530	30,488	18,513	6,078	22,841	40,199

ที่มา : ข้อมูลผลการจัดเก็บ Social Map กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

แผนภาพที่ 3.8 แสดงความต้องการของผู้ประสบปัญหาทางสังคม 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน

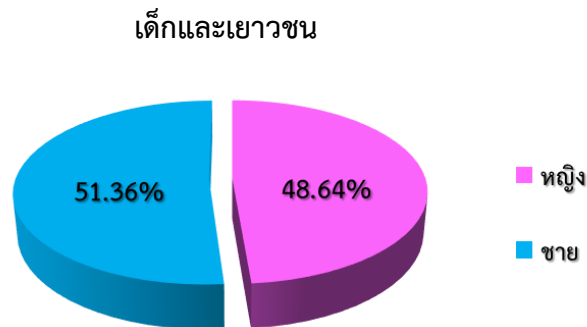
ที่มา : ข้อมูลผลการจัดเก็บ Social Map กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากตารางที่ 3.2 และ แผนภาพที่ 3.8 จะเห็นได้ว่าความต้องการของผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map) 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ส่วนใหญ่ต้องการ 3 อันดับแรก ได้แก่ เงินสงเคราะห์ จำนวน 116,678 คน รองลงมาเป็น เงินทุนประกอบอาชีพ จำนวน 58,047 คน และ ทุนการศึกษา จำนวน 12,999 คน ตามลำดับ

3.2 สถานการณ์สังคมเชิงกลุ่มเป้าหมาย

3.2.1 สถานการณ์เด็กและเยาวชน

แผนภาพที่ 3.9 แสดงสัดส่วนเด็กและเยาวชน แยกตามเพศ ปี 2560

ที่มา : ข้อมูลระบบสถิติการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2560

เด็กและเยาวชน หมายถึง ผู้มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุไม่เกิน 18 ปี จากแผนภาพที่ 3.9 จะเห็นว่า จำนวนเด็กที่มีอยู่จริง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560 พบว่า มีจำนวนทั้งหมด 1,010,170 คน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 491,436 คน คิดเป็นร้อยละ 48.64 เพศชาย จำนวน 518,734 คน คิดเป็นร้อยละ 51.36

ตารางที่ 3.3 แสดงข้อมูลโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ปี พ.ศ.2560-2561

จังหวัด	จำนวนผู้ลงทะเบียน		แม่วัยใส		แม่ว่างงาน		แม่เลี้ยงเดี่ยว		แม่ประสบปัญหาที่อยู่อาศัย		แม่กำลังศึกษาอยู่	
	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2560	ปี 2561
เชียงใหม่	5,603	5,050	1,090	871	2,455	2,455	1,548	0	10	0	68	59
ลำพูน	867	942	160	122	454	454	398	1	28	0	23	22
ลำปาง	1,354	1,215	263	141	918	83	422	2	11	0	76	55
แม่ฮ่องสอน	1,772	1,099	284	149	473	473	782	0	36	0	34	14
เชียงราย	5,193	5,030	907	655	2,772	2,772	757	0	412	3	74	71
แพร่	868	1,012	149	90	572	572	313	0	10	0	35	33
น่าน	1,753	1,266	316	182	761	583	595	1	192	0	23	18
พะเยา	1,592	1,068	297	137	962	630	195	0	24	0	43	29
รวม	19,002	16,682	3,466	2,347	9,367	8,022	5,010	4	723	3	376	301

ที่มา : กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ตารางที่ 3.3 จะเห็นได้ว่าการจำนวนผู้ลงทะเบียนโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในปี พ.ศ.2561 มีจำนวนทั้งหมด 16,682 คน แบ่งเป็นแม่วัยใส จำนวน 2,347 คน แม่ว่างงาน จำนวน 8,022 คน แม่เลี้ยงเดี่ยว จำนวน 4 คน แม่ประสบปัญหาที่อยู่อาศัย จำนวน 3 คน และแม่กำลังศึกษาอยู่ 301 คน

ตารางที่ 3.4 แสดงจำนวนและอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี

ต่อประชากรแสนคน รายจังหวัด พ.ศ.2556-2560

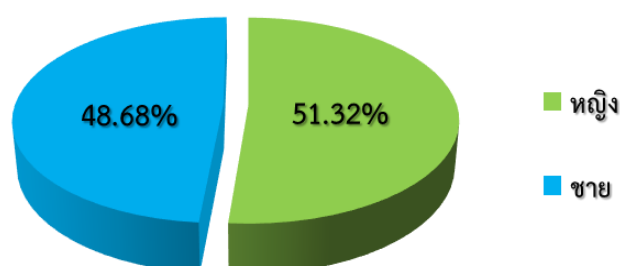
จังหวัด	2556		2557		2558		2559		2560	
	จำนวน (คน)	อัตรา	จำนวน (คน)	อัตรา	จำนวน (คน)	อัตรา	จำนวน (คน)	อัตรา	จำนวน (คน)	อัตรา
เชียงใหม่	11	4.1	14	5.3	9	3.5	7	2.7	10	4.0
ลำพูน	2	3.5	2	3.6	1	1.8	1	1.8	2	3.6
ลำปาง	4	3.8	3	3.0	3	3.1	6	6.3	7	7.5
แม่ฮ่องสอน	1	1.7	3	5.2	1	1.8	0	0.0	3	5.8
เชียงราย	14	6.8	6	3.0	10	5.1	7	3.6	7	3.7
แพร่	1	1.5	2	3.2	2	3.3	1	1.7	2	3.4
น่าน	5	6.3	6	8.7	4	5.3	2	2.7	1	1.4
พะเยา	4	5.7	6	7.8	3	4.6	2	3.0	3	4.7
รวม	42	33.4	42	39.8	33	28.5	26	21.8	35	34.1

ที่มา : กรมควบคุมโรค สำนักโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข

จากตารางที่ 3.4 จะเห็นได้ว่าแนวโน้มการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี มีแนวโน้มลดลง แต่ในปี 2560 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากจำนวนทั้งสิ้น 26 คนต่อประชากรแสนต่อคน ในปี 2559 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 35 คนต่อประชากรแสนต่อคน จังหวัดที่เสียชีวิตมากที่สุด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 คน อัตรา 4.0 ต่อประชากรแสนต่อคน รองลงมาเป็นจังหวัดลำปาง จำนวน 7 คน อัตรา 7.5 ต่อประชากรแสนต่อคน จังหวัดเชียงราย จำนวน 7 คน อัตรา 3.7 ต่อประชากรแสนต่อคน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 3 คน อัตรา 5.8 ต่อประชากรแสนต่อคน จังหวัดพะเยา จำนวน 3 คน อัตรา 4.7 ต่อประชากรแสนต่อคน จังหวัดลำพูน จำนวน 2 คน อัตรา 3.6 ต่อประชากรแสนต่อคน จังหวัดแพร่ จำนวน 2 คน อัตรา 3.4 ต่อประชากรแสนต่อคน และจังหวัดน่าน จำนวน 1 คน อัตรา 1.4 ต่อประชากรแสนต่อคน

3.2.2 สถานการณ์วัยแรงงาน

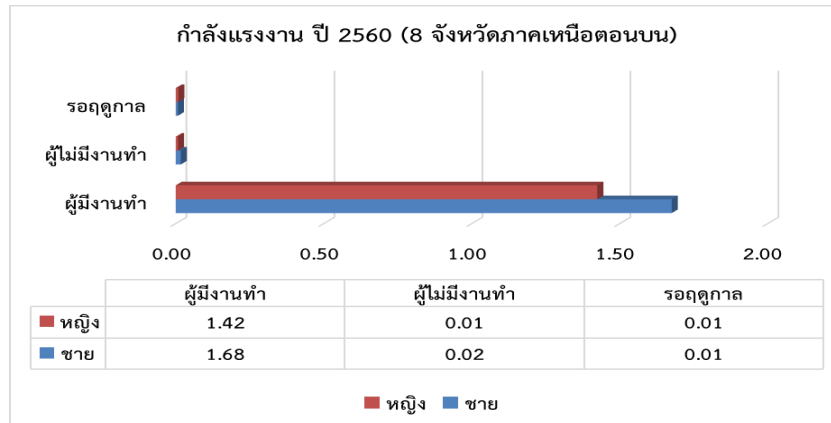
แผนภาพที่ 3.10 แสดงสัดส่วนวัยแรงงาน แยกตามเพศ ปี 2560

ที่มา : ข้อมูลระบบสถิติการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2560

วัยแรงงาน หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 25 – 59 ปี จากแผนภาพที่ 3.9 พบว่า วัยแรงงานที่อาศัยอยู่จริง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560 มีจำนวนวัยแรงงาน จำนวนทั้งหมด 1,965,850 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 1,508,558 คน คิดเป็นร้อยละ 51.32 เพศชาย 1,431,294 คน คิดเป็นร้อยละ 48.68

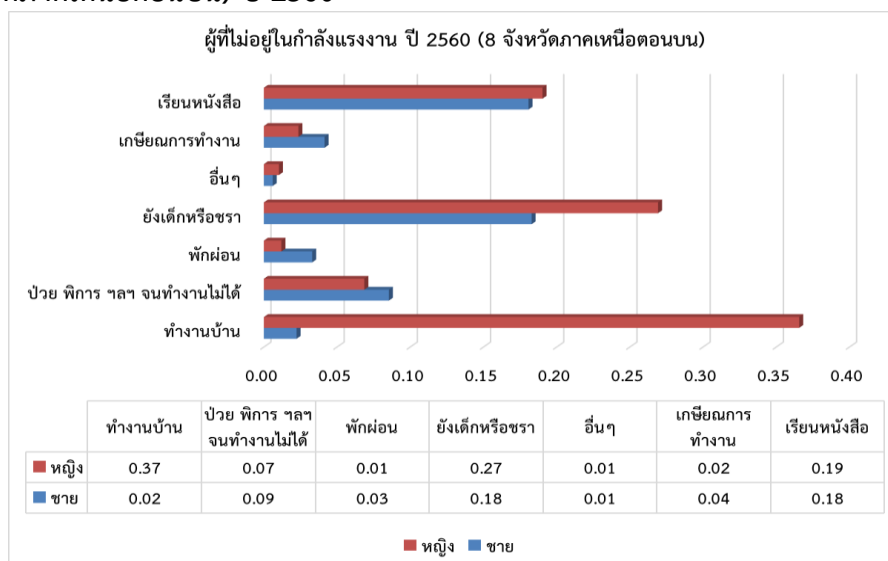
แผนภาพที่ 3.11 แสดงกำลังแรงงาน แยกประเภท และเพศ (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี2560

ที่มา : กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

จากแผนภาพที่ 3.11 จะเห็นได้ว่า กำลังแรงงาน ในปี 2560 มีผู้มีงานทำ จำนวนทั้งสิ้น 3.10 ล้านคน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 1.42 ล้านคน เป็นเพศชาย จำนวน 1.68 ล้านคน ในส่วนของผู้ไม่มีงานทำ จำนวนทั้งสิ้น 0.03 ล้านคน แบ่งเป็นเพศหญิงจำนวน 0.01 ล้านคน เป็นเพศชาย จำนวน 0.02 ล้านคน และในส่วนแรงงานที่รอฤดูกาล จำนวนทั้งสิ้น 0.02 ล้านคน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 0.01 ล้านคน เป็นเพศชาย จำนวน 0.01 ล้านคน

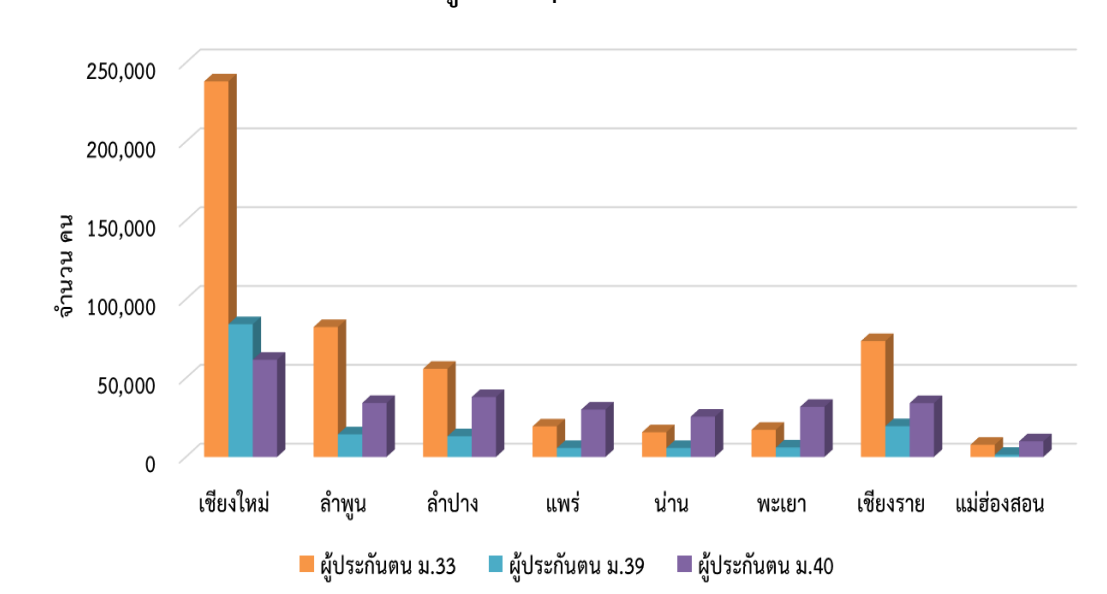
แผนภาพที่ 3.12 แสดง ผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน แยกประเภท และเพศ (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560

ที่มา : กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

จากแผนภาพที่ 3.12 จะเห็นได้ว่าผู้ที่ไม่อยู่ในวัยกำลังแรงงาน (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ปี 2560 มีจำนวนทั้งหมด 1.49 ล้านคน มากที่สุดเป็นวัยเด็กหรือวัยชราจำนวน 4.5 ล้านคน (หญิง 2.7 แสนคน ชาย 1.8 แสนคน) รองลงมา ทำงานบ้านจำนวน 3.9 แสนคน (หญิง 3.7 แสนคน ชาย 20,000 คน) เรียนหนังสือจำนวน 3.7 แสนคน (หญิง 1.9 แสนคน ชาย 1.8 แสนคน) ป่วยพิการจนทำงานไม่ได้ จำนวน 1.6 แสนคน (หญิง 70,000 คน ชาย 90,000 คน) เกษียณการทำงาน จำนวน 60,000 คน (หญิง 20,000 คน ชาย 40,000 คน) พักผ่อน จำนวน 40,000 คน (หญิง 10,000 คน ชาย 30,000 คน) อื่นๆ จำนวน 20,000 คน (หญิง 10,000 คน ชาย 10,000 คน) ตามลำดับ

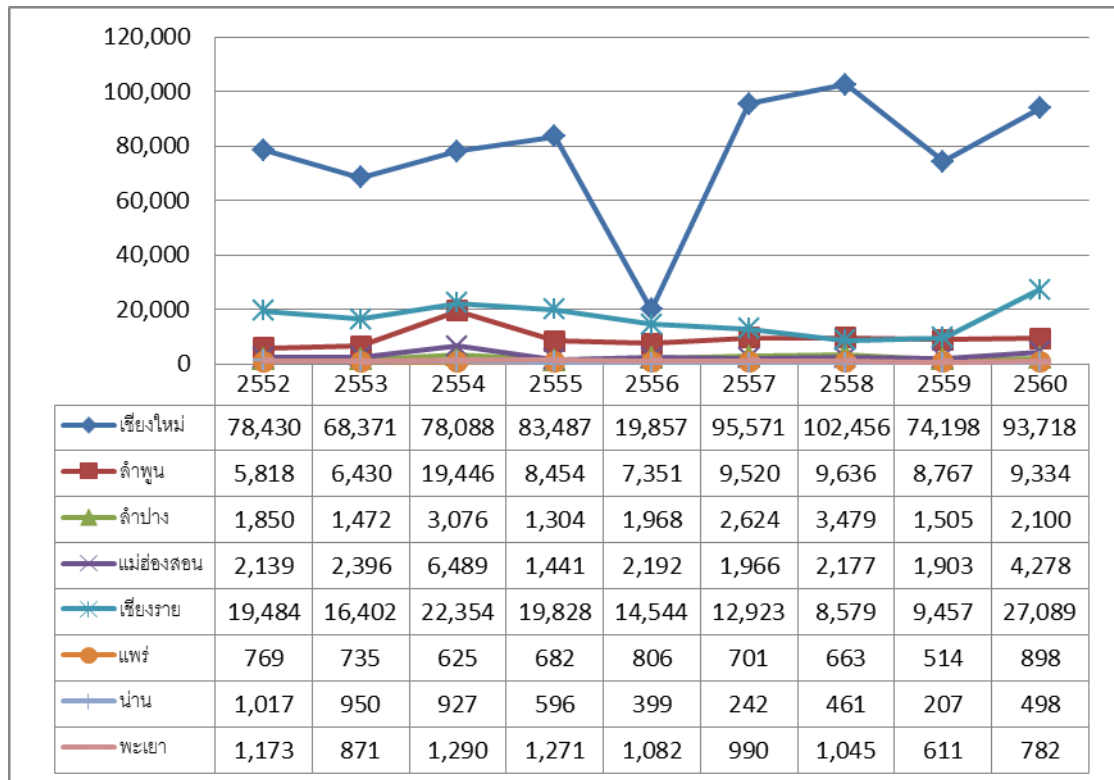
แผนภาพที่ 3.13 จำนวนผู้ประกันตน ในระบบประกันสังคม จำแนกรายจังหวัด
ข้อมูล ณ พฤษภาคม 2561

ที่มา : สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน

จากแผนภาพที่ 3.13 แสดงจำนวนผู้ประกันตน ในระบบประกันสังคม จำแนกตาม มาตรา รายจังหวัด ปี 2661 ผู้ประกันตนตาม ม.33 รวมทั้งหมด 510,053 คน ผู้ประกันตนตาม ม.39 รวมทั้งหมด 149,945 คน และผู้ประกันตนตาม ม.40 รวมทั้งหมด 265,453 คน

แผนภาพที่ 3.14 แสดงจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือ
รายจังหวัด พ.ศ. 2552-2560

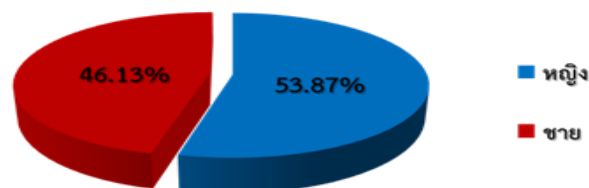

ที่มา : กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

จากแผนภาพที่ 3.14 จะเห็นได้ว่าจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงาน มีจำนวนทั้งสิ้น 138,697 คน จังหวัดเชียงใหม่มีคนต่างด้าวทำงานมากที่สุด จำนวน 93,718 คน รองลงมาเป็นจังหวัดเชียงราย จำนวน 27,089 คน จังหวัดลำพูน 9,334 คน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 4,278 คน จังหวัดลำปาง จำนวน 2,100 คน จังหวัดแพร่ จำนวน 898 คน จังหวัดพะเยา 782 คน และจังหวัดน่านจำนวน 498 คน

3.2.3 สถานการณ์ผู้สูงอายุ

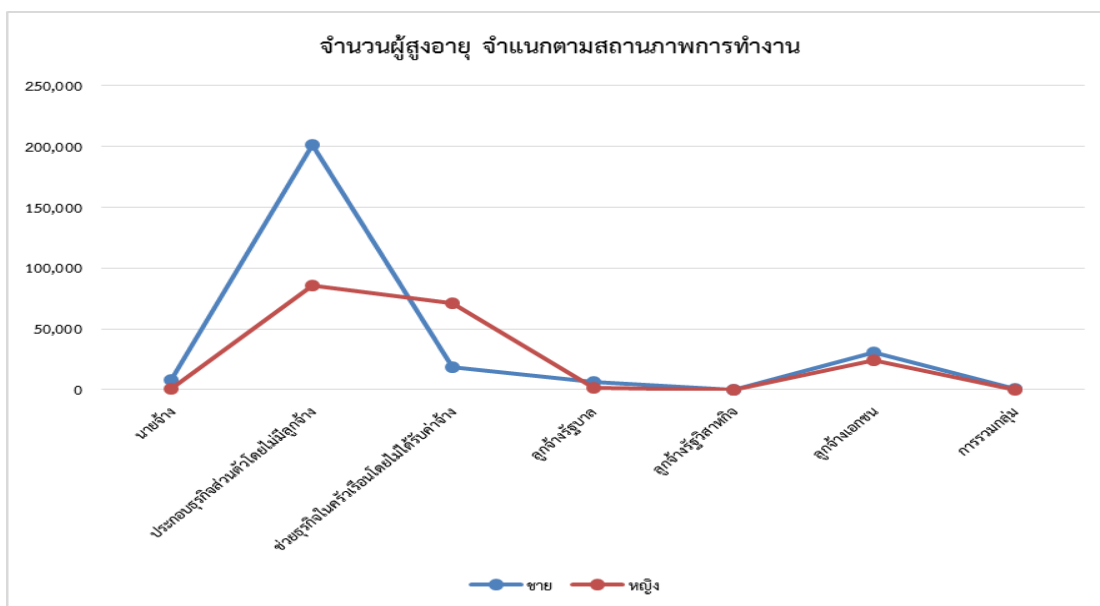
แผนภาพที่ 3.15 แสดงสัดส่วนผู้สูงอายุ แยกตามเพศ ปี 2560

ที่มา : ข้อมูลระบบสถิติการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม 2560

วัยสูงอายุ หรือ ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จากแผนภาพที่ 3.15 จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุที่มีอยู่จริง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560 มีจำนวนทั้งหมด 1,042,638 คน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 561,719 คน คิดเป็นร้อยละ 53.87 และเพศชาย จำนวน 480,919 คน คิดเป็นร้อยละ 46.13

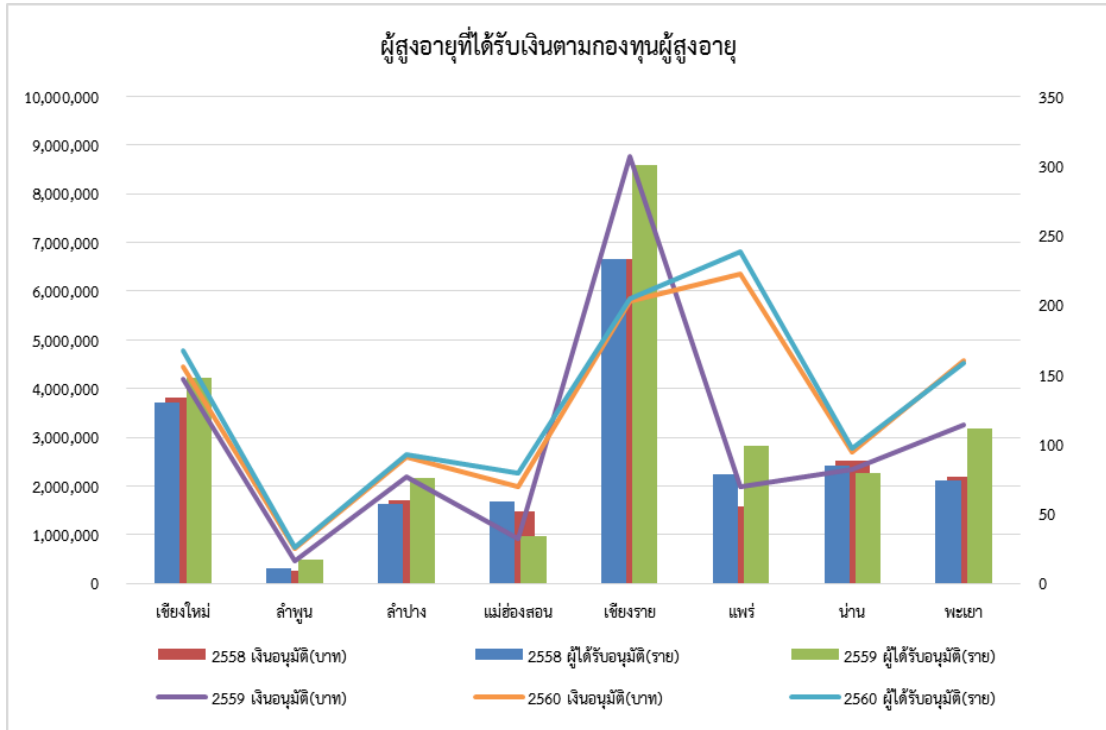
แผนภาพที่ 3.16 แสดงจำนวนผู้สูงอายุจำแนกตามสถานภาพการทำงาน

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ จากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย (ราย 3 ปี)

จากแผนภาพที่ 3.16 จะเห็นว่า จำนวนผู้สูงอายุจำแนกตามสถานภาพการทำงาน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวนทั้งสิ้น 449,462 คน จำแนกเป็นนายจ้าง จำนวน 8,527 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 7,608 คน และเพศหญิง จำนวน 919 คน ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง จำนวน 287,042 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 201,547 คน และเพศหญิง จำนวน 85,496 คน ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง จำนวน 90,237 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 18,834 คน และเพศหญิง จำนวน 71,403 คน ลูกจ้างรัฐบาล จำนวน 7,459 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 6,080 คน และเพศหญิง จำนวน 1,379 คน ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ จำนวน 466 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 252 คน และเพศหญิง จำนวน 214 คน ลูกจ้างเอกชน จำนวน 55,013 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 30,523 คน และเพศหญิง จำนวน 24,490 คน การรวมกลุ่ม จำนวน 717 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 666 คน และเพศหญิง จำนวน 52 คน

แผนภาพที่ 3.17 แสดงจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเงินตามกองทุนผู้สูงอายุ
จำแนกตามจังหวัด ปีงบประมาณ 2558 - 2560

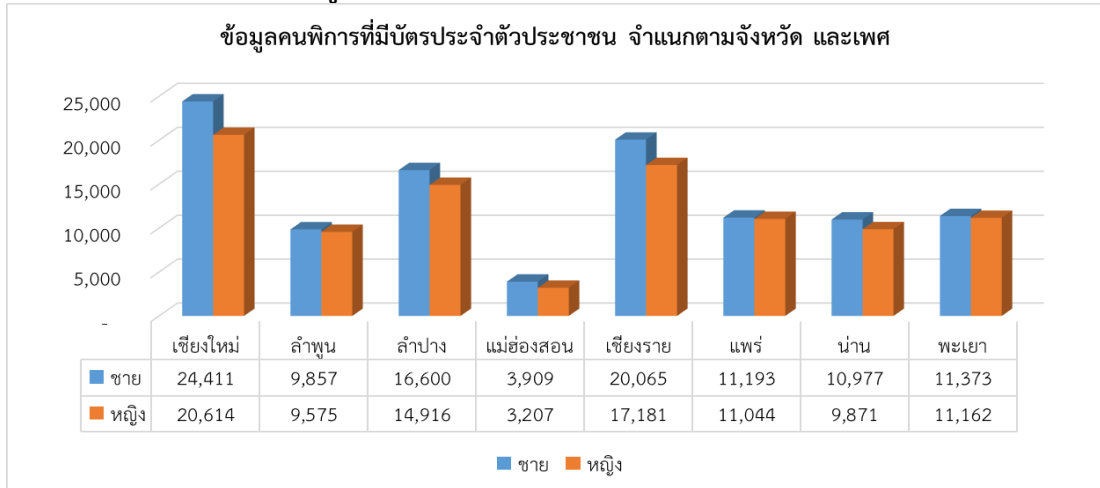

ที่มา: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากแผนภาพที่ 3.17 พบว่า จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเงินตามกองทุนผู้สูงอายุ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินที่ได้รับอนุมัติตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2558 – 2560 ทั้งหมดจำนวน 2,653 ราย เงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 73,558,300 บาท และในปีงบประมาณ 2560 พบว่าผู้สูงอายุที่ได้รับเงินที่ได้รับอนุมัติ ทั้งหมด จำนวน 1,063 ราย เงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 73,558,300 บาท 29,190,000 บาท จังหวัดที่มีผู้สูงอายุที่ได้รับเงินกองทุนผู้สูงอายุมากที่สุด คือ จังหวัดแพร่ จำนวน 238 ราย เงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 6,343,000 บาท รองลงมาเป็นจังหวัดเชียงราย จำนวน 205 ราย เงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 5,802,000 บาท จังหวัด เชียงใหม่ จำนวน 167 ราย เงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 4,451,000 บาท จังหวัดพะเยา จำนวน 158 ราย เงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 4,565,000 บาท จังหวัดน่าน จำนวน 97 ราย เงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 2,709,000 บาท จังหวัดลำปาง จำนวน 93 ราย เงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 2,606,000 บาท จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 79 ราย เงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 1,987,000 บาท และจังหวัดลำพูน จำนวน 26 ราย เงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 727,000 บาท

3.2.4 สถานการณ์คนพิการ

แผนภาพที่ 3.18 แสดงข้อมูลคนพิการที่มีบัตรประจำตัวประชาชน จำแนกรายจังหวัด และเพศ

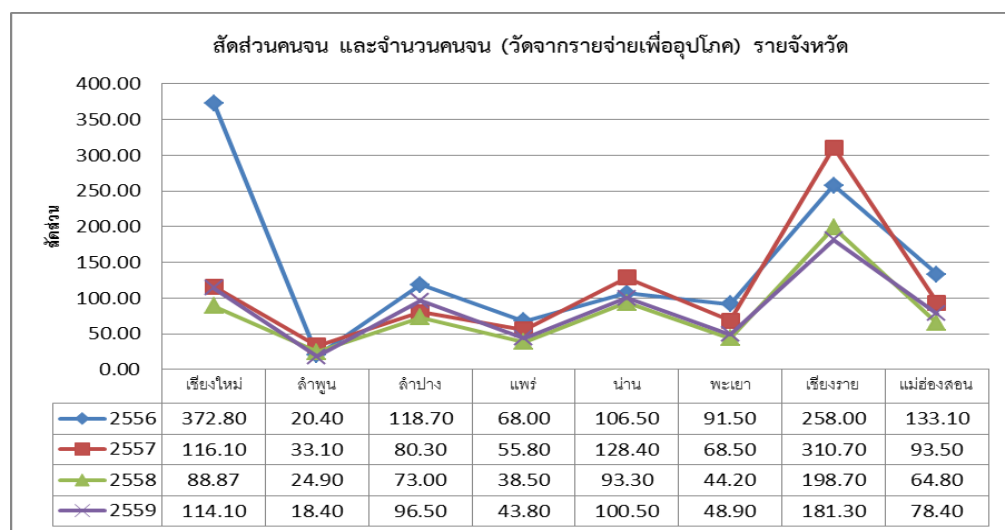

ที่มา : ข้อมูลประมวลผลจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพคนพิการ

จากแผนภาพที่ 3.18 จะเห็นได้ว่าข้อมูลคนพิการที่มีบัตรประจำตัวประชาชน จำแนกรายจังหวัด และเพศ คนพิการที่มีบัตรประจำตัวประชาชน รวมทั้งหมด จำนวน 205,955 คน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 97,570 คน คิดเป็นร้อยละ 47.38 และเพศชาย จำนวน 108,385 คน คิดเป็นร้อยละ 52.62

3.2.5 สถานการณ์คนยากจน

แผนภาพที่ 3.19 แสดงสัดส่วนคนจนและจำนวนคนจน (วัดจากรายจ่ายเพื่ออุปโภค) รายจังหวัด ปี พ.ศ.2556-2559

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

จากแผนภาพที่ 3.19 ในปี พ.ศ.2559 จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนมากที่สุด คือ จังหวัด แม่ฮ่องสอน ร้อยละ 39.21 รองลงมาเป็นจังหวัดน่าน ร้อยละ 22.73 จังหวัดเชียงราย ร้อยละ 15.78 จังหวัดลำปาง ร้อยละ 13.09 ร้อยละ 11.87 จังหวัดแพร่ ร้อยละ 10.33 เชียงใหม่ร้อยละ 6.67 และ จังหวัดลำพูน ร้อยละ 4.53

3.2.6 สถานการณ์ครอบครัว

ครอบครัว หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ใช้ชีวิตร่วมกัน โดยมีความผูกพันทางสายโลหิต ทางกฎหมาย ทางจิตใจ หรือทางสังคม ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีบทบาทหน้าที่ต่อกัน และมีความสัมพันธ์ ที่เกื้อกูลกัน (ร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2558 , กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว)

นอกจากนี้ครอบครัวยังเป็นรากฐาน หรือสถาบันที่สำคัญในการศึกษาอบรมสั่งสอนเลี้ยงดู และสร้างประสบการณ์ด้านต่างๆ ให้แก่สมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกันตั้งแต่ยังเด็กจนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ สถานการณ์สังคมที่เปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อครอบครัวและบุคคล ครอบครัวจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้าง รูปแบบ ขนาดของครอบครัวและวิถีชีวิต รวมทั้งสภาพปัญหาที่มีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว

สถานการณ์สังคมที่เปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อครอบครัวและบุคคล ครอบครัวจึงเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งโครงสร้าง รูปแบบ ขนาดครอบครัวและวิถีชีวิต รวมทั้งสภาพปัญหาที่มีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว ครอบครัวที่มีอยู่จริงในพื้นที่กลุ่มจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,415,096 ครัวเรือน

ตารางที่ 3.5 แสดงร้อยละของครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองปี พ.ศ.2555-2559

จังหวัด	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
เชียงใหม่	81.63	77.63	81.72	79.77	79.31
ลำพูน	84.71	85.95	80.24	76.86	88.19
ลำปาง	92.54	90.52	90.76	89.04	90.62
แม่ฮ่องสอน	65.45	51.10	67.40	68.73	48.37
เชียงราย	85.29	79.66	82.74	85.76	76.09
แพร่	94.19	91.92	94.08	88.86	90.86
น่าน	86.36	81.85	89.38	82.50	91.29
พะเยา	92.53	91.35	97.27	94.55	94.53
เฉลี่ย	85.34	81.25	85.45	83.26	82.41

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

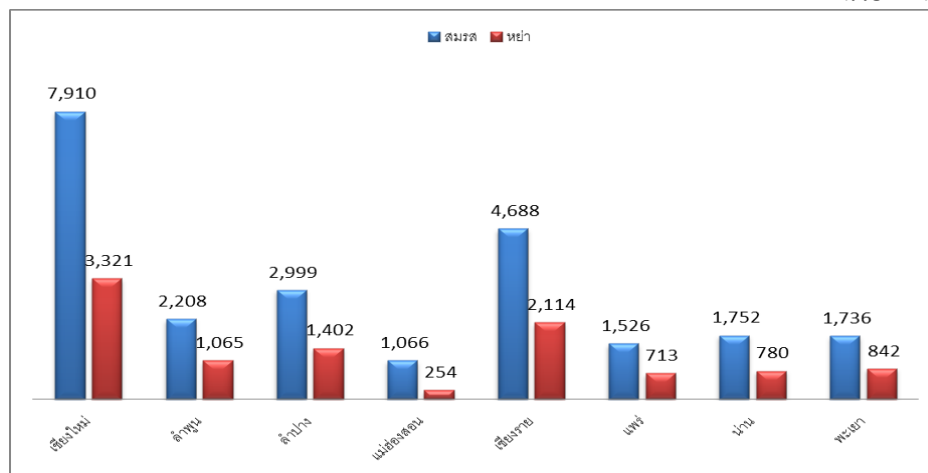
รายงานสถานการณ์ทางสังคม ระดับกลุ่มจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ประจำปี พ.ศ.2561

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10

จากตารางที่ 3.4 ค่าเฉลี่ยของครัวเรือนใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน มีแนวโน้มไม่คงที่ ในปี 2557 มีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นกว่าทุกปี ในปี พ.ศ.2559 จังหวัดที่มีครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองมากที่สุด คือจังหวัดพะเยา ร้อยละ 94.53 รองลงมาเป็น จังหวัดน่าน ร้อยละ 91.29 จังหวัดแพร่ ร้อยละ 90.86 จังหวัดลำปาง ร้อยละ 90.62 จังหวัดลำพูน ร้อยละ 88.19 จังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 79.31 จังหวัดเชียงราย ร้อยละ 76.09 และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ร้อยละ 48.37

แผนภาพที่ 3.20 แสดงสถิติการจดทะเบียนสมรส หย่า รายจังหวัด ปี พ.ศ.2560

หน่วย : คน

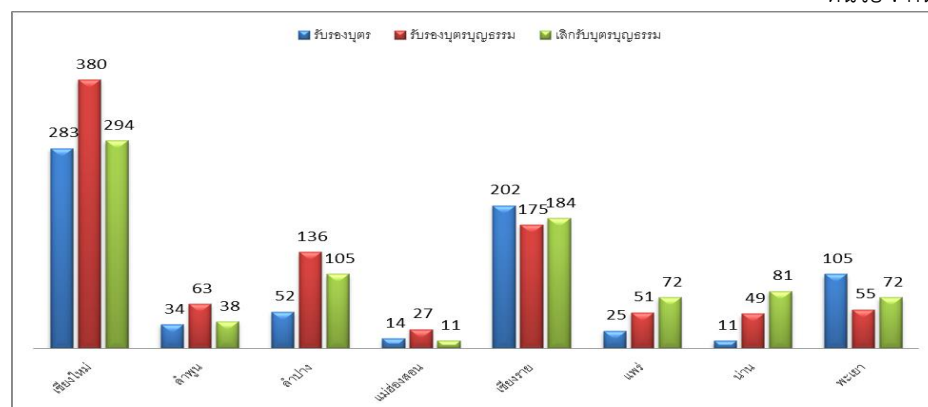

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากแผนภาพที่ 3.20 จะเห็นว่า ในปี 2560 จังหวัดเชียงใหม่มีสถิติการสมรสและการหย่าสูงที่สุด (สมรส 7,910 คน หย่า 3,321 คน) รองลงมาเป็น จังหวัดเชียงราย (สมรส 4,688 คน หย่า 2,114 คน) และจังหวัดลำปาง (สมรส 2,999 คน หย่า 1,402 คน)

แผนภาพที่ 3.21 แสดงสถิติการรับรองบุตร การรับรองบุตรบุญธรรมและการเลิกรับบุตรบุญธรรมรายจังหวัด ปี พ.ศ.2560

หน่วย : คน

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากแผนภาพที่ 3.21 จะเห็นได้ว่า จังหวัดเชียงใหม่มีสถิติการรับรองบุตร การรับรองบุตรบุญธรรม และการเลิกรับบุตรบุญธรรมสูงที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดเชียงราย ส่วนการรับรองบุตร จังหวัดพะเยามีสถิติเป็นอันดับ 3 จังหวัดลำปางมีสถิติการรับรองบุตรบุญธรรมเป็นอันดับ 3

3.2.7 สถานการณ์ราษฎรบนพื้นที่สูง

ตารางที่ 3.6 แสดงจำนวนราษฎรบนพื้นที่สูง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน

จำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์	จำนวน
กะเหรี่ยง	317,187
ม้ง	115,660
มูเซอ	106,737
อาข่า	85,990
ลัวะ	56,797
เมี่ยน	45,639
ถิ่น	42,625
ลีซอ	32,391
ขมุ	11,575
มลาบรี	357

ที่มา: พิชิตภัณฑราษฎรบนพื้นที่สูง มิถุนายน 2561

จากข้อมูลราษฎรบนพื้นที่สูง จะเห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 317,187 คน รองลงมาเป็น ม้ง จำนวน 115,660 คน มูเซอ จำนวน 106,737 คน และมลาบรี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 357 คน

ราษฎรบนพื้นที่สูง อาศัยอยู่บนพื้นที่ที่สภาพอากาศเย็นเกือบตลอดปีและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ได้รับการส่งเสริมให้ปลูกพืชผักผลไม้เมืองหนาวสร้างรายได้ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและป้องกันปัญหายาเสพติด แต่ราษฎรบนพื้นที่สูงยังประสบปัญหาหลายด้าน อันเป็นผลมาจากกำหนดนโยบายการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดเขตที่ดิน ป่าไม้ และพื้นที่ทำกินที่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของภูมิสังคมของชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างแท้จริง ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งจากการปฏิบัติตามนโยบายและข้อกฎหมาย ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่สูงยังต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนของปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน ควบคู่ไปกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมๆ กัน บนพื้นฐานวัฒนธรรมและความเชื่อของแต่ละชาติพันธุ์ นอกจากนั้นปัญหาสถานะของบุคคล ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของราษฎรบนพื้นที่สูง เพื่อเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการรับรองสิทธิความเป็นมนุษย์ที่มีตัวตนตามกฎหมาย อันนำไปสู่การมีสิทธิพื้นฐานในการดำรงชีวิต ได้แก่ สิทธิในการศึกษา สิทธิในการสาธารณสุข สิทธิในการเดินทาง สิทธิใน

การทำงาน สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว แต่ราษฎรบนพื้นที่สูงจำนวนไม่น้อยที่ยังเป็นคนไม่มีสถานะบุคคล

3.3 สถานการณ์สังคมเชิงประเด็น

3.3.1 การฆ่าตัวตาย

ตารางที่ 3.7 แสดงอัตราการฆ่าตัวตายต่อประชากรแสนคน 10 อันดับของประเทศ

ที่	ปี 2556		ปี 2557		ปี 2558		ปี 2559		ปี 2560	
	จังหวัด	อัตรา	จังหวัด	อัตรา	จังหวัด	อัตรา	จังหวัด	อัตรา	จังหวัด	อัตรา
1	ลำพูน	14.81	ลำพูน	19.73	ลำพูน	19.76	จันทบุรี	14.36	แม่ฮ่องสอน	14.53
2	พะเยา	13.15	จันทบุรี	13.46	แม่ฮ่องสอน	15.46	เชียงราย	14.20	น่าน	12.13
3	จันทบุรี	12.94	แพร่	13.43	เชียงราย	15.12	เชียงใหม่	13.98	ตราด	11.86
4	เชียงใหม่	12.24	เชียงใหม่	13.11	น่าน	13.18	ตราด	13.25	แพร่	11.83
5	แม่ฮ่องสอน	12.17	เชียงราย	11.84	เชียงใหม่	12.57	ลำปาง	13.24	ลำปาง	11.54
6	ลำปาง	11.79	แม่ฮ่องสอน	11.69	แพร่	11.04	ตาก	12.53	เชียงราย	11.40
7	แพร่	11.62	น่าน	11.29	ตาก	10.91	ลำพูน	11.88	เชียงใหม่	11.18
8	ตาก	10.90	ลำปาง	11.02	ตราด	10.82	กำแพงเพชร	11.39	จันทบุรี	10.93
9	เชียงราย	10.79	ตาก	10.19	เลย	10.08	แม่ฮ่องสอน	11.25	พะเยา	10.71
10	น่าน	10.67	ตราด	9.79	ลพบุรี	10.03	แพร่	10.88	ตาก	9.96

ที่มา : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

จากรายงานอัตราการฆ่าตัวตายของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่า 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ส่วนใหญ่มีอัตราการฆ่าตัวตายอยู่ในอันดับ 1 ใน 10 ของประเทศ โดยจังหวัดลำพูน มีอัตราการฆ่าตัวตายอันดับ 1 ของประเทศ ระหว่างปี 2556-2558 อยู่ในอันดับ 7 ในปี 2559 และในปี 2560 จังหวัดลำพูนไม่อยู่ในอันดับ 1 ใน 10 ของประเทศ แต่ในปี 2560 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นจังหวัดนำอยู่อันดับ 2 จากการจัดอันดับของสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา มีอัตราการฆ่าตัวตายเป็นอันดับ 1 ของประเทศ

ส่วนที่ 4

บทสรุป

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมรับกลุ่มจังหวัด เป็นการชี้ให้เห็นถึงนโยบายเฉพาะ ฉะนั้นการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมกลุ่มจังหวัด เป็นการวางแผนที่จะกำหนดนโยบายให้กลุ่มจังหวัด/จังหวัด ดำเนินงานและขับเคลื่อนงาน รวมทั้งกำหนดแผนจังหวัด ดังนั้นในการจัดเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ แนวโน้ม สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 ได้รวบรวมเป็นภาพรวม ในระดับกลุ่มจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย แพร่ น่าน พะเยา สามารถสรุป สามารถสรุปสถานการณ์ในด้านต่างๆ ดังนี้

ประเด็นปัญหาสังคมที่สำคัญ

4.1 ปัญหาความยากจน

ภาคเหนือตอนบน แม้ว่าจะมีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ อันเป็นผลมาจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขา มีอากาศที่เย็น ทำให้สามารถสร้างรายได้จากภาคบริการและการท่องเที่ยว และภาคเกษตรจากผักผลไม้เมืองหนาว แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำทางสังคมสูง จากการจัดเก็บข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม พบว่า ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความยากจน อันได้แก่ รายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ ยากจน มีหนี้สินและไม่มีการออม และการเจ็บป่วยเรื้อรัง เป็นปัญหาที่มีจำนวนผู้ประสบปัญหามากที่สุด 3 อันดับแรก ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องความต้องการของผู้ประสบปัญหาทางสังคมมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เงินสงเคราะห์ เงินทุนประกอบอาชีพ และฝึกอาชีพ การแก้ไขปัญหาคความยากจน จึงต้องมีการบูรณาการความร่วมมือหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ประสบปัญหาทางสังคมให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

4.2 ปัญหาการฆ่าตัวตาย

อัตราการฆ่าตัวตายของประชากรในภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่อยู่ใน 10 อันดับแรกของประเทศ ปัญหาการฆ่าตัวตายเป็นปัญหาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ แม้ว่าจะเป็นปัญหาที่มีซับซ้อน ยากแก่การป้องกัน ส่งผลต่อความสูญเสียทรัพยากรมนุษย์และบุคคลอันเป็นที่รักของครอบครัว สาเหตุของการฆ่าตัวตาย ซึ่งอาจเกิดจากภาวะความเครียดของการใช้ชีวิต ความกดดันในสังคม การเจ็บป่วยเรื้อรัง การสูญเสียคนรัก ภาวะซึมเศร้าและปัญหาทางการเงิน ดังนั้น การป้องกัน

และแก้ไขปัญหา จึงต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน โดยเริ่มจากครอบครัว ชุมชน ในการค้นหาและดูแลคนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงในการฆ่าตัวตายอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โครงการสวัสดิการแห่งรัฐ

- ควรมีการสร้างความสะดวกของข้อมูลเป้าหมาย และเกณฑ์/เงื่อนไข /คุณสมบัติที่ส่งผลต่อการได้มาซึ่งคนที่ควรได้รับสิทธิ
- ควรมีการย้อนตรวจสอบสิทธิ หากไม่ใช่คนจนจริง ต้องคืนสิทธิเพื่อใช้งบประมาณที่มีจำกัดลงไปถูกที่ ถูกตัว
- ต้องมอบสิทธิให้กับคนไทยที่ตกหล่นในการลงทะเบียน ปี 2560
- ปรับระบบการลงทะเบียนโครงการฯ ให้เข้าหากกลุ่มเป้าหมายแทน โดยอาจใช้กลไกในพื้นที่

2. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะเจ้าภาพด้านสังคม ควรสร้างระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม

2.1 ระยะสั้น

1) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่จัดเก็บครั้งนี้ ให้ผู้บริหารใช้กำหนดนโยบายด้านการคุ้มครองช่วยเหลือและวางแผนพัฒนาผู้เสียเปรียบในสังคม และมอบให้หน่วยงานด้านสังคม คัดกรองข้อมูลให้พื้นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยปรับปรุงพัฒนาทั้งระบบ ทั้งในส่วนแบบสำรวจการจัดเก็บที่นำดิจิทัลเทคโนโลยีมาพัฒนา

2.2 ระยะกลาง

1) ทำความร่วมมือกับภาคีภาครัฐเพื่อสังคมกำหนดดัชนีชี้วัดทางสังคม (Social Index) ร่วมกัน สำหรับวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคม จำแนกตามมิติและกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มเด็กเยาวชน กำหนดตัวชี้วัดมิติด้านการศึกษา ด้านการศึกษาด้านการเงิน ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว

2) พัฒนาแนวทางการจัดเก็บข้อมูล เชื่อมต่อข้อมูลหน่วยงานต่างๆ ตามมิติที่เกี่ยวข้องการนำข้อมูลรายบุคคลแบบดิจิทัลเชื่อมโยงกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ/Digital ID รวมทั้ง Big Data Analysis นำสู่การสร้างระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมต่อไป

3) พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลรายบุคคล/รายครัวเรือน ให้เจ้าของข้อมูลเป็นคนให้ข้อมูล โดยให้ชุมชน หมู่บ้านเป็นกลไกขับเคลื่อนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง คือ การเสริมหนุนให้ชุมชนท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานรัฐ เอกชน และทุกภาคส่วนในชุมชน จัดการกันเองได้อย่างมีคุณภาพ ทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดี มั่นคงยั่งยืน คุณภาพชีวิตดี และมีภูมิคุ้มกันจากปัจจัยกระทบต่างๆ โดยต้องเสริมสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของชุมชนต่อกิจกรรมสาธารณะ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ กลไกรัฐต้องช่วยขจัดปัญหาอุปสรรค และปกป้องคุ้มครองให้ ชุมชนเข้มแข็ง และเสริมสร้างพลังอำนาจและพลังความสามารถให้กับชุมชน ทั้งชุมชนชนบทและชุมชนเมือง

4) วางแผนการพัฒนาสังคมร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับชุมชน อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด ภาคประเทศ และนานาชาติ

2.3 ระยะยาว

- 1) การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านสังคมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความร่วมมือ
การพัฒนาข้อมูลสารสนเทศร่วมกัน
- 2) การติดตามผลการพัฒนา และปรับปรุงเพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนา

ทิศทางการพัฒนาภาคเหนือ

พัฒนาภาคเหนือให้เป็น “ฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง เชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง”

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือ

1	พัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการต่อเนื่องให้มีความภาพ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน และกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการที่มีศักยภาพสูงด้วยภูมิปัญญาและนวัตกรรม
2	ใช้โอกาสจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการเชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค GMS BIMSTEC และ AEC เพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค
3	ยกระดับเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง
4	พัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจน
5	อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้คงความสมบูรณ์ จัดระบบบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมและเชื่อมโยงพื้นที่เกษตรให้ทั่วถึง ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษหมอกควันอย่างยั่งยืน

ภาคผนวก

ทิศทางการพัฒนาภาคเหนือ

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน)

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน)

“ยกระดับการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน และการเกษตรสู่ฐานเศรษฐกิจ เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศในกลุ่มภูมิภาคแม่น้ำโขง”

ประเด็นการพัฒนา

1. พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ
2. เพิ่มศักยภาพการค้า การลงทุน และการค้าชายแดน
3. พัฒนาเกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดภัย เกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง
4. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่

“นครแห่งชีวิตและความมั่งคั่ง”

ประเด็นการพัฒนา

1. ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการสุขภาพ เชื่อมโยงชุมชนและท้องถิ่น
2. ส่งเสริมการเกษตร การผลิตสินค้าชุมชน การค้า การลงทุน สู่สากล
3. เสริมสร้างสังคมใหม่คุณภาพ คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
4. ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม
5. เสริมสร้างความมั่นคง ปลอดภัย และความสงบสุขของประชาชน
6. พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐและการให้บริการประชาชน ตามหลักธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดลำพูน

“เมืองแห่งความสุข บนความพอเพียง”

ประเด็นการพัฒนา

1. เมืองหัตถกรรม สร้างสรรค์ (Creative Craft Innopolis)
2. เมืองเกษตรสีเขียว (Green Agricultural City)
3. เมืองจุดหมายปลายทางแห่งการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์วัฒนธรรม (Cultural Experience Destination)
4. เมืองแห่งคุณภาพชีวิต (Quality of Life)
5. เมืองนิเวศน์ (Eco-Town)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

“เมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เปิดประตูสู่ตะวันตก ยกระดับคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจให้ยั่งยืน บนพื้นฐานแห่งความพอเพียง”

ประเด็นการพัฒนา

1. พัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพในเชิงนิเวศ วิถีชีวิต สุขภาพเพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
2. การเพิ่มศักยภาพการค้า การลงทุน และการค้าชายแดน
3. การพัฒนาศักยภาพคน แก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตตามศาสตร์พระราชา
4. การจัดการ อนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
5. การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดลำปาง

“ลำปางเมืองน่าอยู่ นครแห่งความสุข”

ประเด็นการพัฒนา

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
2. เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และเกษตรแปรรูป
3. สินค้าอัตลักษณ์อุตสาหกรรม หัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชนจากฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม
4. สังคม คุณภาพชีวิต ความมั่นคง และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน)

“ประตูการค้า โดดเด่นวัฒนธรรมล้านนา สืบค้าเกษตรปลอดภัย ประชาชนร่วมใจอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ”

ประเด็นการพัฒนา

1. พัฒนาสภาพแวดล้อมในการพัฒนาการค้า การลงทุน และโลจิสติกส์ เชื่อมโยงกับต่างประเทศ
2. การสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรปลอดภัยที่มีศักยภาพ

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดเชียงราย

“เมืองแห่งการค้า การลงทุน การเกษตร การท่องเที่ยว รุ่งเรืองด้วยวัฒนธรรมล้านนา ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข”

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันด้านการค้าการลงทุน และบริการโลจิสติกส์ เชื่อมโยงกลุ่มจังหวัด กลุ่มอาเซียน+6 และ GMS
2. การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพมาตรฐานสากล และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
3. การดำรงฐานวัฒนธรรมล้านนา เพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงนิเวศ และเชิงสุขภาพ
4. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิตเพื่อให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข
5. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดำรงความสมบูรณ์และยั่งยืน
6. การรักษาความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดแพร่

“เมืองเศรษฐกิจมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์”

ประเด็นการพัฒนา

1. การพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความปลอดภัยและยั่งยืน
3. การยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. การเสริมสร้างความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อย และลดความเหลื่อมล้ำ
5. การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และป้องกันปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดพะเยา

“แหล่งการผลิตโดยหลักภาคเกษตรที่เหมาะสม มีมาตรฐานความปลอดภัยและผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการส่งออกที่ก่อให้เกิดรายได้ที่สูงขึ้น ภายใต้การเชื่อมโยงศักยภาพด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเชิงพาณิชย์ ความมั่นคงภายในและตามแนวชายแดน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและสังคมที่เข้มแข็ง ภายใต้การเป็นประชาคมอาเซียน”

ประเด็นการพัฒนา

1. ส่งเสริมการเกษตรปลอดภัยและการค้า การลงทุน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
2. ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รักษารัฐธรรมนูญในแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. พัฒนาเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน
4. สร้างคุณค่าและพัฒนาศักยภาพชีวิตของประชาชน
5. พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
6. ส่งเสริมความมั่นคงภายในและตามแนวชายแดน

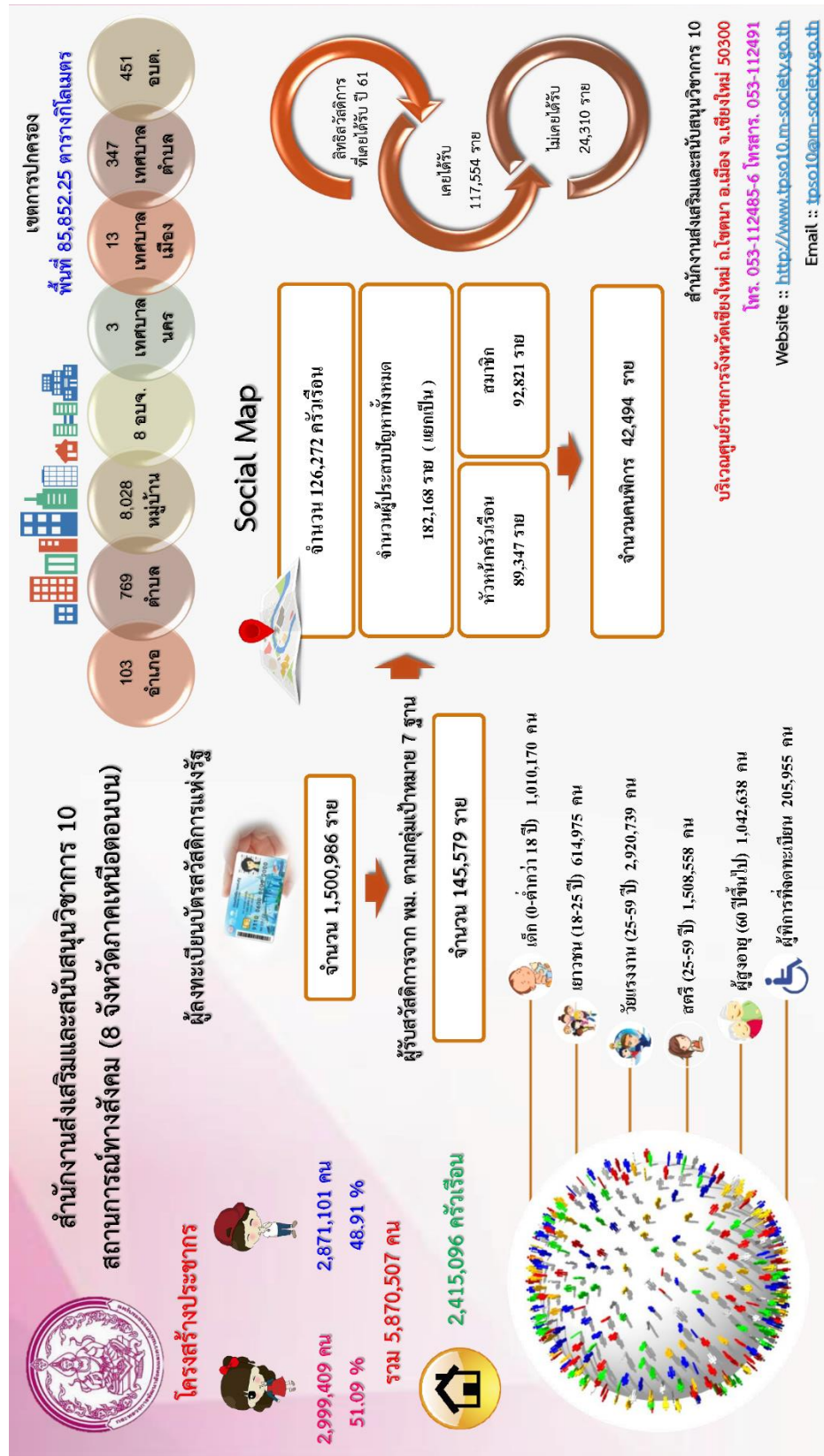
ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดน่าน

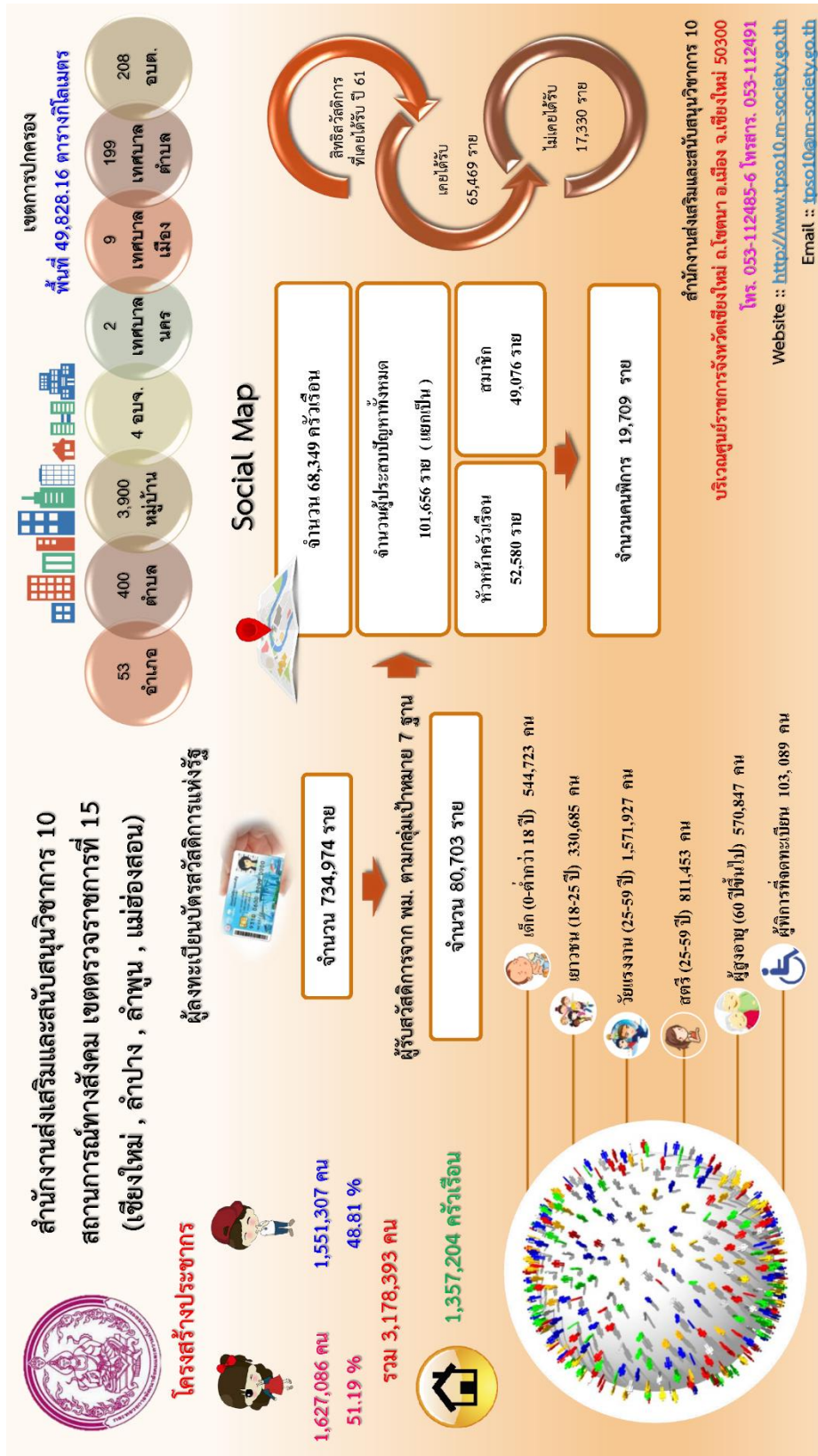
“เมืองแห่งความสุข เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ธรรมชาติสมบูรณ์ การเกษตรมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง ท่องเที่ยวยั่งยืน”

ประเด็นการพัฒนา

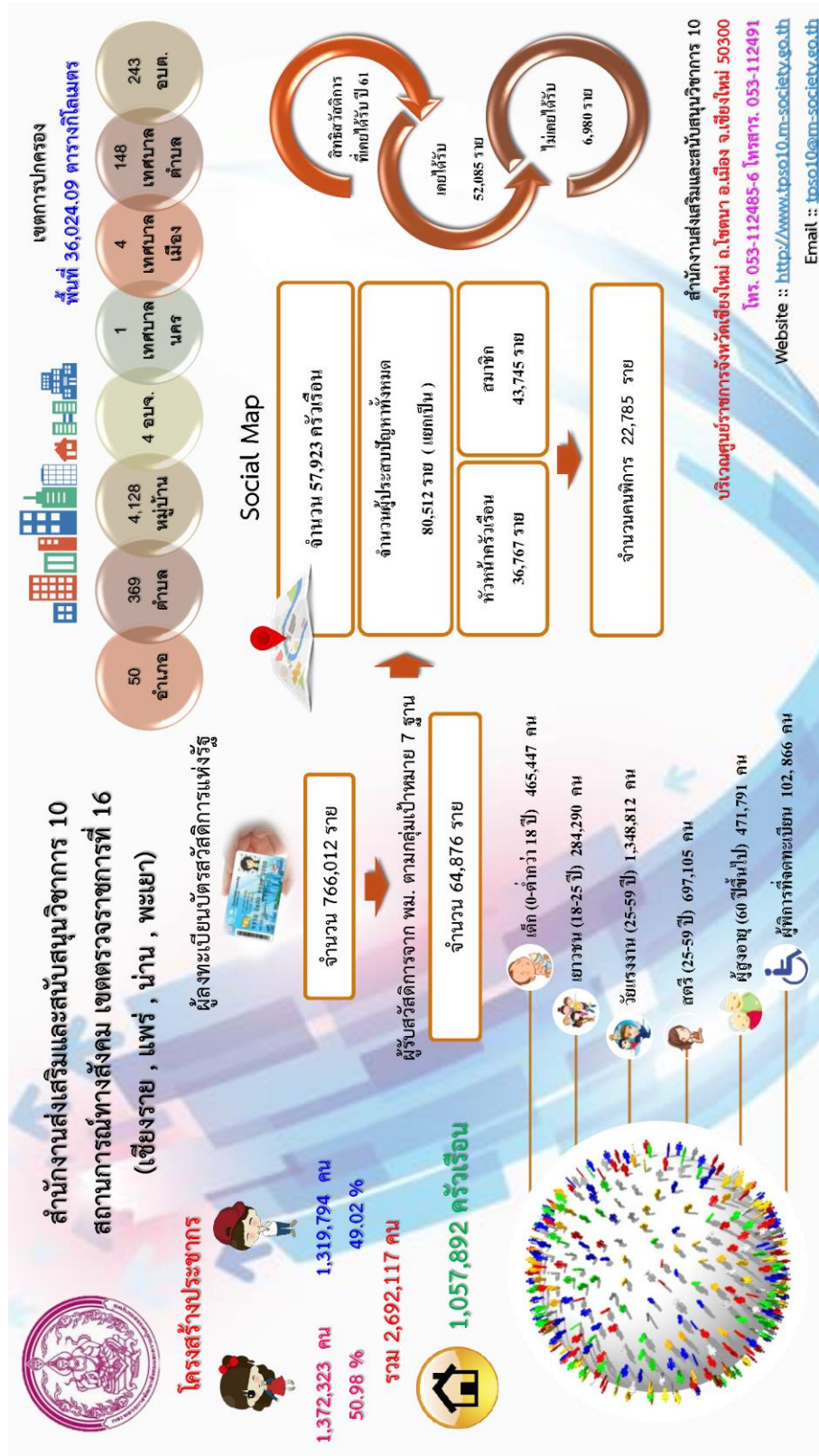
1. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยองค์ความรู้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ
2. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมีส่วนร่วมในลักษณะประชารัฐ
3. การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร
4. การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน
5. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม

Infographics สถานการณ์กลุ่มจังหวัด (8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน)

Infographics สถานการณ์กลุ่มจังหวัด เขตตรวจราชการที่ 16

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 เชียงใหม่
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
บริเวณศูนย์ราชการจังหวัดเชียงใหม่ ถ.โชตนา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300
โทร. 053-112485-6 โทรสาร. 053-112491
Website :: <http://www.tps010.m-society.go.th>
Email :: tps010@m-society.go.th